

Załącznik nr 3 do Uchwały Nr/.../2022 Rady Gminy Jabłonna z dnia

Delimitacja obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Jabłonna

Wielokryterialna analiza przestrzenna

Jabłonna
Naturalna Gmina

22 grudnia 2021

Delimitacja obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Jabłonna – wielokryterialna analiza przestrzenna została opracowana przez firmę EuroCompass Sp. z o.o. na podstawie umowy nr 181/2021 z dnia 15 listopada 2021 r.

Eksperti zewnętrzni:

Patrycja Bojanek

Spis treści

1. Wprowadzenie	4
2. Metoda wyznaczania obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji	5
3. Delimitacja obszaru zdegradowanego – analiza wskaźnikowa	7
4. Delimitacja obszaru zdegradowanego – analiza jakościowa	30
5. Delimitacja obszaru rewitalizacji	41
6. Podsumowanie	44
7. Spis tabel, wykresów i rycin	45

1. Wprowadzenie

Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji definiuje rewitalizację jako proces wyprowadzania obszarów zdegradowanych ze stanu kryzysowego, który powinien być prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane i skoncentrowane terytorialnie działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni oraz gospodarki. Ów proces należy do zadań własnych gminy, lecz nie ma charakteru obligatoryjnego, a jego realizacja zależna jest wyłącznie od woli samorządu lokalnego. Decydując się na przystąpienie do tego fakultatywnego zadania, gmina zobowiązana jest opracować Gminny Program Rewitalizacji (GPR), będący swego rodzaju przewodnikiem dla całego procesu. Dokument ten pokazuje, w jaki sposób, w założonej perspektywie czasu, można rozwiązać problemy rewitalizowanego obszaru i społeczności lokalnej lub przynajmniej, jak zmniejszyć ich natężenie.

Delimitacja obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji – wymóg jej przeprowadzenia oraz zakres merytoryczny – wynika bezpośrednio z art. 8. Ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji, którego brzmienie jest następujące: *„W przypadku gdy gmina zamierza realizować zadania własne, o których mowa w art. 3 ust. 1, rada gminy wyznacza, w drodze uchwały, z własnej inicjatywy albo na wniosek wójta, burmistrza albo prezydenta miasta, obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji”* oraz z artykułów kolejnych.

Niniejsze opracowanie ma także bezpośrednie powiązania wdrożeniowe z Gminną Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2016-2023. Dokument ten jako główne cele wskazuje:

- przeciwdziałanie bezrobociu, ubóstwu i uzależnieniom oraz zapobieganie ich skutkom;
- wspieranie rodzin oraz wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży,
- utrzymanie osób starszych i niepełnosprawnych w środowisku zamieszkania oraz umożliwienie im udziału w życiu społecznym;
- rozwój kapitału społecznego i ludzkiego.

Realizacja owych celów odbywać się może za pośrednictwem projektów rewitalizacyjnych w sferze społecznej, podejmowanych na wyznaczonym w procesie delimitacji obszarze kryzysowym.

2. Metoda wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

Do wyznaczenia obszaru zdegradowanego na terenie Gminy Jabłonna wykorzystano dwa rodzaje analiz: jakościową oraz ilościową (in. wielokryterialną, wskaźnikową).

Analiza jakościowa swoim zasięgiem obejmowała obszar całej Gminy i w niniejszym opracowaniu przyjęła formę ankiety skierowanej do lokalnej społeczności. Wykorzystano kwestionariusz przygotowany na potrzeby sporządzenia raportu ewaluacyjnego z realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Jabłonna na lata 2016-2023. Pytania w nim zawarte sformułowane zostały bowiem w taki sposób, aby uzyskać informacje nie tylko na temat zrealizowanych działań, ale również problemów i potrzeb, które w dalszym ciągu występują na obszarze objętym interwencją. Mieszkańcy mieli możliwość wskazania ich zdaniem najbardziej kryzysowych obszarów w granicach Gminy, które powinny zostać zrewitalizowane w najbliższym czasie. Analizę jakościową można zatem uznać jednocześnie za element konsultacji społecznych.

Kluczowym etapem prac nad wyznaczeniem obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji było przeprowadzenie **analizy wielokryterialnej**. Ta również obejmowała swoim zasięgiem obszar całej Gminy w podziale na jednostki pomocnicze, pozwalając tym samym na prezentację poszczególnych wskaźników dla sołectw i przyrównanie ich do średniej wartości danego wskaźnika dla całego ośrodka.

Pierwszy krok analizy wielokryterialnej polegał na wybraniu odpowiednich wskaźników, jak najpełniej obrazujących degradację Gminy Jabłonna w każdej z pięciu sfer: społecznej, gospodarczej, infrastrukturalnej, środowiskowej i funkcjonalno-przestrzennej. Finalnie, do wyznaczenia obszaru zdegradowanego wykorzystano zestaw 14 wskaźników, z których sześć dotyczy sfery społecznej. Przedstawiają się one następująco:

- sfera społeczna:
 - gęstość zaludnienia;
 - zmiana liczby osób w wieku poprodukcyjnym w latach 2018-2020;
 - współczynnik obciążenia demograficznego;
 - zmiana liczby osób niepełnosprawnych w latach 2018-2020;
 - zmiana liczby odnotowanych wykroczeń w latach 2018-2020;
 - zmiana liczby przeprowadzonych interwencji publicznych w latach 2018-2020;
- sfera gospodarcza:
 - liczba przedsiębiorstw wpisanych do CEIDG na 1000 mieszkańców;
 - zmiana ogólnej liczby osób bezrobotnych w latach 2018-2020;
 - zmiana liczby osób bezrobotnych z wykształceniem gimnazjalnym i niższym w latach 2018-2020;
 - udział bezrobotnych kobiet w ogólnej liczbie ludności w wieku produkcyjnym;
- sfera infrastrukturalna:

- liczba budynków mieszkalnych na 1000 osób w sołectwie w 2020 roku;
- długość dróg nieutwardzonych na 1 km² powierzchni sołectwa w 2020 roku;
- sfera środowiskowa:
 - udział liczby budynków z węglowymi kotłami ciepła w ogólnej liczbie budynków w 2020 roku;
- sfera funkcjonalno-przestrzenna:
 - udział liczby obiektów zabytkowych w ogólnej liczbie obiektów zabytkowych w Gminie w 2020 roku.

Krokiem drugim było zebranie danych liczbowych, dotyczących poszczególnych jednostek pomocniczych. Pozyskano je z Urzędu Gminy Jabłonna i jego jednostek organizacyjnych oraz z instytucji powiatowych, takich jak Powiatowy Urząd Pracy w Lublinie czy Komisariat Policji w Bychawie.

Wszystkie zebrane do analizy dane prezentują stan faktyczny na 2020 rok. Na ich podstawie wyliczone zostały ustalone wcześniej wskaźniki, obrazujące problemy społeczne, gospodarcze, infrastrukturalne, środowiskowe i funkcjonalno-przestrzenne Gminy Jabłonna.

W celu zilustrowania rozmieszczenia wartości poszczególnych wskaźników na obszarze Gminy analizę wielokryterialną przedstawiono graficznie przy pomocy narzędzi GIS (Geographic Information System). Następnie, dzięki nałożeniu poszczególnych warstw na siebie nawzajem, uwidocznione zostały obszary o wyraźnie gorszej sytuacji społecznej, współwystępującej z problemami natury gospodarczej, infrastrukturalnej, środowiskowej bądź funkcjonalno-przestrzennej.

Każdy ze wskaźników został ponadto przedstawiony w postaci osobnego kartogramu. Jest to metoda prezentacji kartograficznej, w której za obszar o najwyższej wartości wskaźnika uznaje się poligon o największym nasyceniu koloru. Na potrzeby niniejszej analizy zdecydowano o odstępianiu od tej zasady w przypadku kilku wskaźników, których niższe wartości świadczą o gorszej sytuacji obszaru. Generalnie przyjęto, że im większe nasycenie koloru tym sytuacja danego sołectwa jest mniej korzystna.

Na podstawie powyższych założeń i w oparciu o zebrane dane wyznaczony został obszar, gdzie zauważyć można wyraźnie gorszą sytuację społeczną niż średnia dla Gminy Jabłonna oraz na którym współwystępują niezadowalające wskaźniki problemów gospodarczych, infrastrukturalnych, środowiskowych i funkcjonalno-przestrzennych. Ów rejon został zdefiniowany jako obszar zdegradowany.

Kryteria brzegowe delimitacji obszaru rewitalizacji zostały określone w *Ustawie z dnia 9 października 2015r. o rewitalizacji* (Dz. U. 2015 poz. 1777) rozdział 3. art. 10. pkt 2. gdzie zapisano, iż „Obszar rewitalizacji nie może być większy niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkały przez więcej niż 30% liczby mieszkańców gminy.” Uwzględniając to ograniczenie

oraz kumulację problemów w poszczególnych sołectwach, wyznaczony został następnie obszar rewitalizacji.

3. Delimitacja obszaru zdegradowanego – analiza wskaźnikowa

Analiza wskaźnikowa (wielokryterialna), w podziale administracyjnym na sołectwa, była kluczowym narzędziem umożliwiającym delimitację obszarów dysfunkcyjnych w granicach Gminy Jabłonna. Stan kryzysowy został zidentyfikowany w oparciu o koncentrację negatywnych zjawisk społecznych, współwystępujących z problemami innych sfer. Dane wykorzystane do analizy prezentują stan zjawiska na rok 2020.

Tabela 1. Gęstość zaludnienia

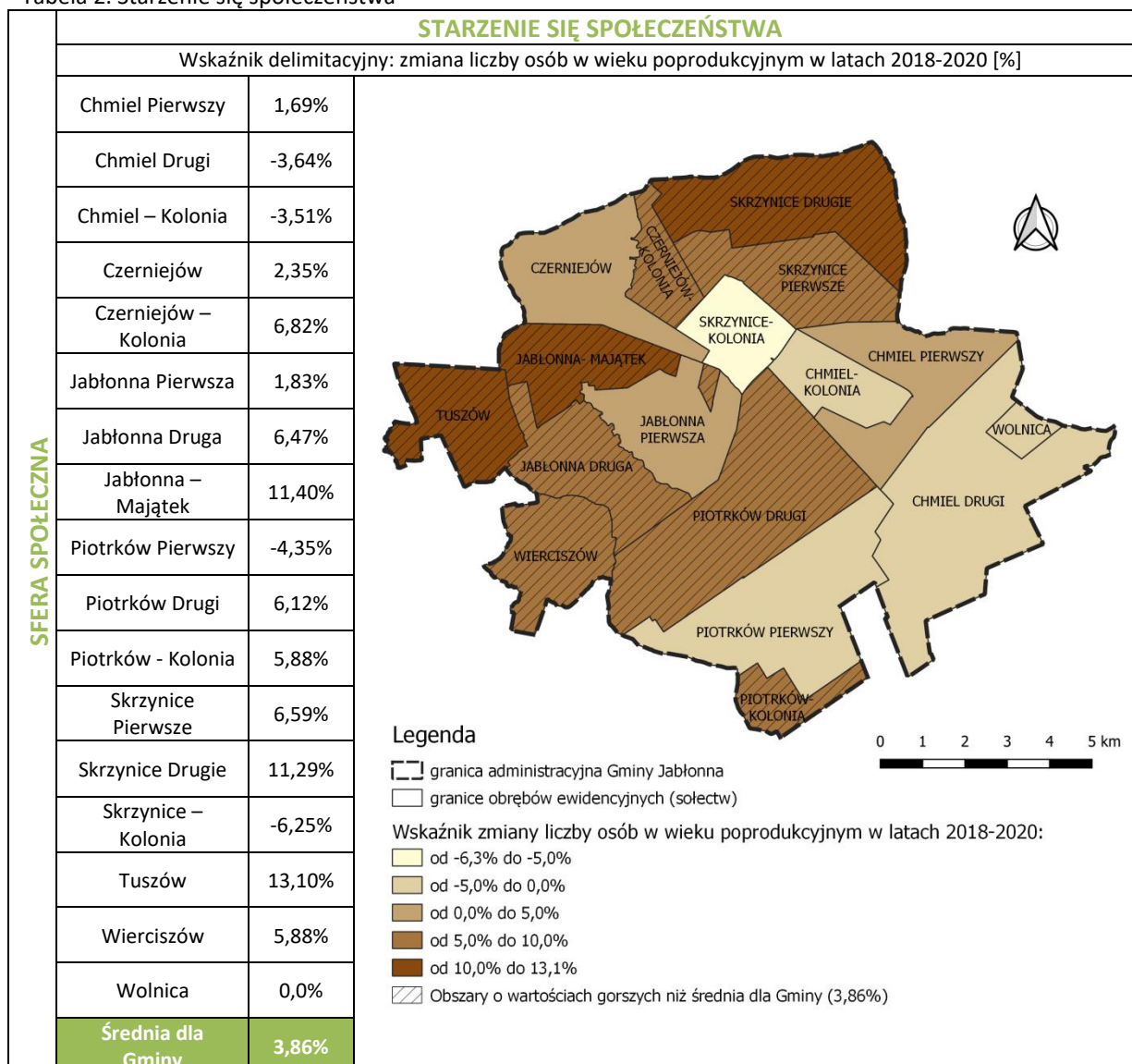
		GĘSTOŚĆ ZALUDNIENIA	
		Wskaźnik delimitacyjny: gęstość zaludnienia w 2020 roku	
SFERA SPOŁECZNA	Chmiel Pierwszy	0,32	
	Chmiel Drugi	0,11	
	Chmiel – Kolonia	0,59	
	Czerniejów	0,97	
	Czerniejów – Kolonia	1,11	
	Jabłonna Pierwsza	0,89	
	Jabłonna Druga	1,51	
	Jabłonna – Majątek	1,18	
	Piotrków Pierwszy	0,58	
	Piotrków Drugi	0,45	
	Piotrków - Kolonia	0,82	
	Skrzynice Pierwsze	0,58	
	Skrzynice Drugie	0,27	
	Skrzynice – Kolonia	0,40	
	Tuszów	0,84	
	Wierciszów	0,46	
	Wolnica	0,42	
Średnia dla Gminy	0,59		

Gęstość zaludnienia danego terenu w dużym stopniu zależna jest od zachodzących na nim zmian społeczno-gospodarczo-przestrzennych, determinujących zainteresowanie ludności osiedlaniem się w konkretnym miejscu. Nie bez znaczenia jest także panująca obecnie suburbanizacja, czyli tendencja do wyprowadzania się z miast i osiedlania na pobliskich obszarach wiejskich.

Na podstawie analizy wskaźnika gęstości zaludnienia w obrębie Gminy Jabłonna w 2020 r. ocenić można potencjalną atrakcyjność poszczególnych sołectw. Zdecydowanie w najgorszej sytuacji są miejscowości Chmiel Drugi oraz Skrzynice Drugie. Największa liczba ludności zamieszkuje w Jabłonie Drugiej oraz jednostkach z nią sąsiadujących. Biorąc pod uwagę fakt, iż przeprowadzane projekty rewitalizacyjne powinny służyć jak najszerzej grupie mieszkańców ważne jest, by ukierunkować je na obszary o najwyższej gęstości zaludnienia (sołectwa o wartościach lepszych niż średnia dla Gminy), tj. Jabłonna Druga, a także Czerniejów, Czerniejów-Kolonia, Jabłonna-Majątek, Jabłonna Pierwsza, Piotrków-Kolonia bądź Tuszów.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Jabłonna

Tabela 2. Starzenie się społeczeństwa

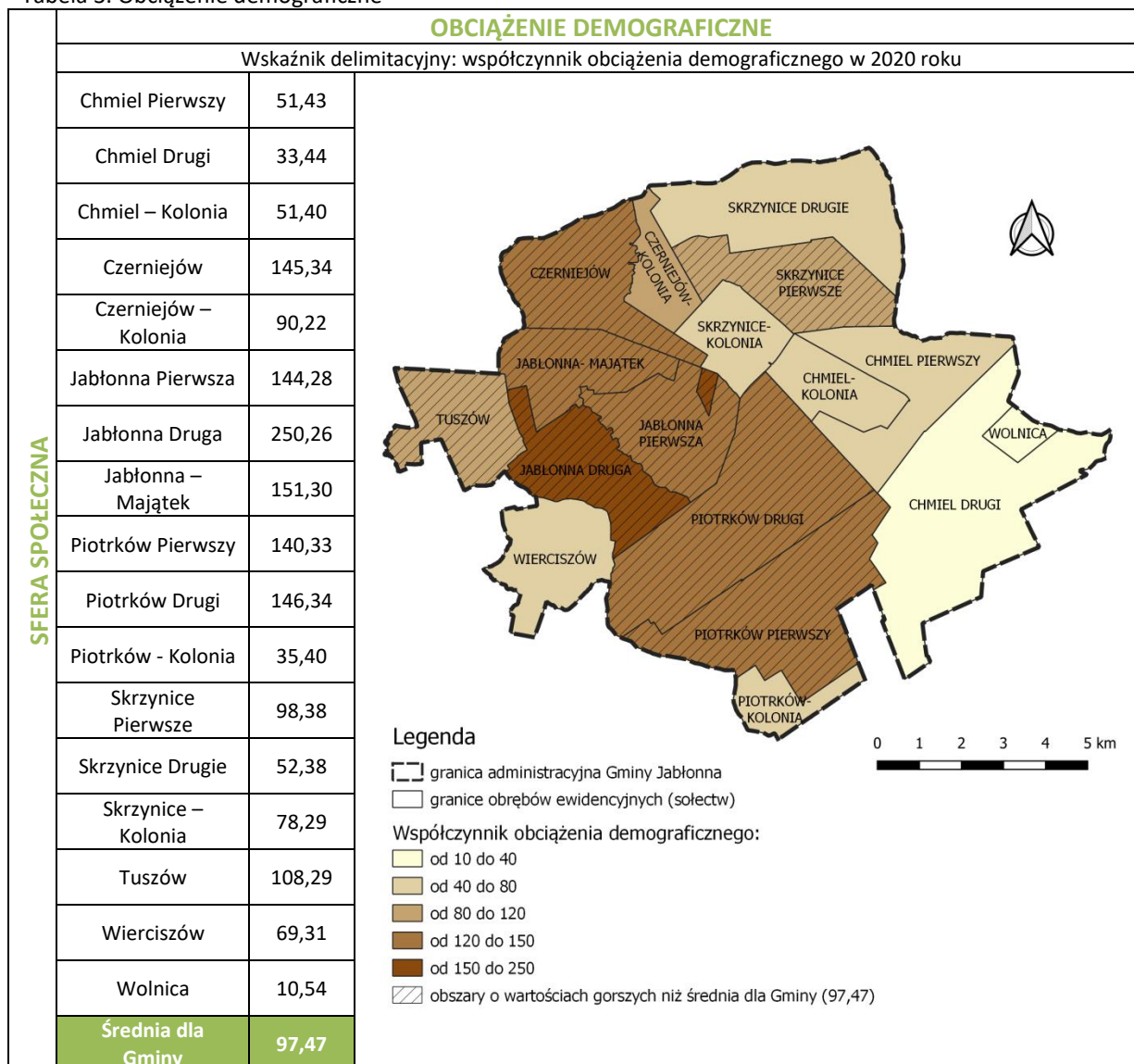

Starzenie się społeczeństwa jest rosnącym problemem, z którym borykają się państwa Europy Zachodniej. W Polsce również z roku na rok wzrasta powaga sytuacji. Coraz większa liczba osób starszych wymaga od rządu podjęcia szeregu kroków, w celu zapewnienia im godnego życia, zarówno w wymiarze przestrzennym, jak i społeczno-gospodarczym. Starsi ludzie zazwyczaj słabo angażują się w kwestie społeczne, a przez wzgląd na stan zdrowia nie integrują się z innymi mieszkańcami miasta/gminy. W związku z tym ważne są działania aktywizujące tę grupę osób, przeciwdziałające ich wykluczeniu i gwarantujące im bezpieczeństwo w przestrzeni publicznej, aby jak najdłużej czuli się pełnoprawnymi członkami społeczności lokalnej.

Analizując zmiany liczby ludności w wieku poprodukcyjnym w Gminie Jabłonna w latach 2018-2020 zaobserwować można, iż największym przyrostem starszych osób charakteryzują się sołectwa: Jabłonna-Majątek, Skrzynice Drugie oraz Tuszów. Zmiana większa niż średnia dla Gminy nastąpiła także w Jabłonie Drugiej, Czerniejowie-Kolonii, Piotrkowie Drugim, Piotrkowie-Kolonii, Skrzynicach Pierwszych i Wierciszowie. Wobec powyższych, wg niniejszego wskaźnika delimitacyjnego to właśnie te jednostki powinny być brane pod uwagę, w procesie wyznaczania obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Jabłonna

Tabela 3. Obciążenie demograficzne

Obciążenie demograficzne liczone jest jako stosunek osób w wieku nieprodukcyjnym do ludności w wieku produkcyjnym. Innymi słowy, wskaźnik ten informuje, ile osób niemogących podjąć pracy ze względu na swój wiek (młodych i starszych łącznie) przypada na jednego mieszkańca w wieku produkcyjnym. Uzyskane wartości pozwalają ocenić jak duży ciężar spoczywa na pracującej części ludności, w kwestii utrzymania pozostałych grup społecznych. Obecnie, zarówno Europę Zachodnią jak i Polskę, charakteryzuje rosnący współczynnik obciążenia demograficznego. Społeczeństwo starzeje się, a prowadzona od kilku lat polityka prorodzinna skutkuje wzrostem urodzeń. W szybkim tempie przybywa zatem dzieci i seniorów, podczas gdy liczba osób w wieku produkcyjnym stopniowo maleje.

W Gminie Jabłonna (według danych na rok 2020) najlepsza sytuacja panuje w sołectwach Chmiel Drugi i Wolnica. Największe obciążenie demograficzne występuje w Jabłonnii Drugiej. Współczynnik dla tego sołectwa wynosi ponad 250 osób i jest to wartość około 2,5 razy wyższa niż średnia gminna. Niezadowolającym wskaźnikami cechują się ponadto Jabłonna-Majątek, Piotrków Drugi, Czerniejów, Jabłonna Pierwsza i Piotrków Pierwszy, a także Tuszów i Skrzynice Pierwsze. Według tego wskaźnika to właśnie te obszary będą zatem poddane rozważaniom przy wyznaczaniu obszaru rewitalizacji.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Jabłonna

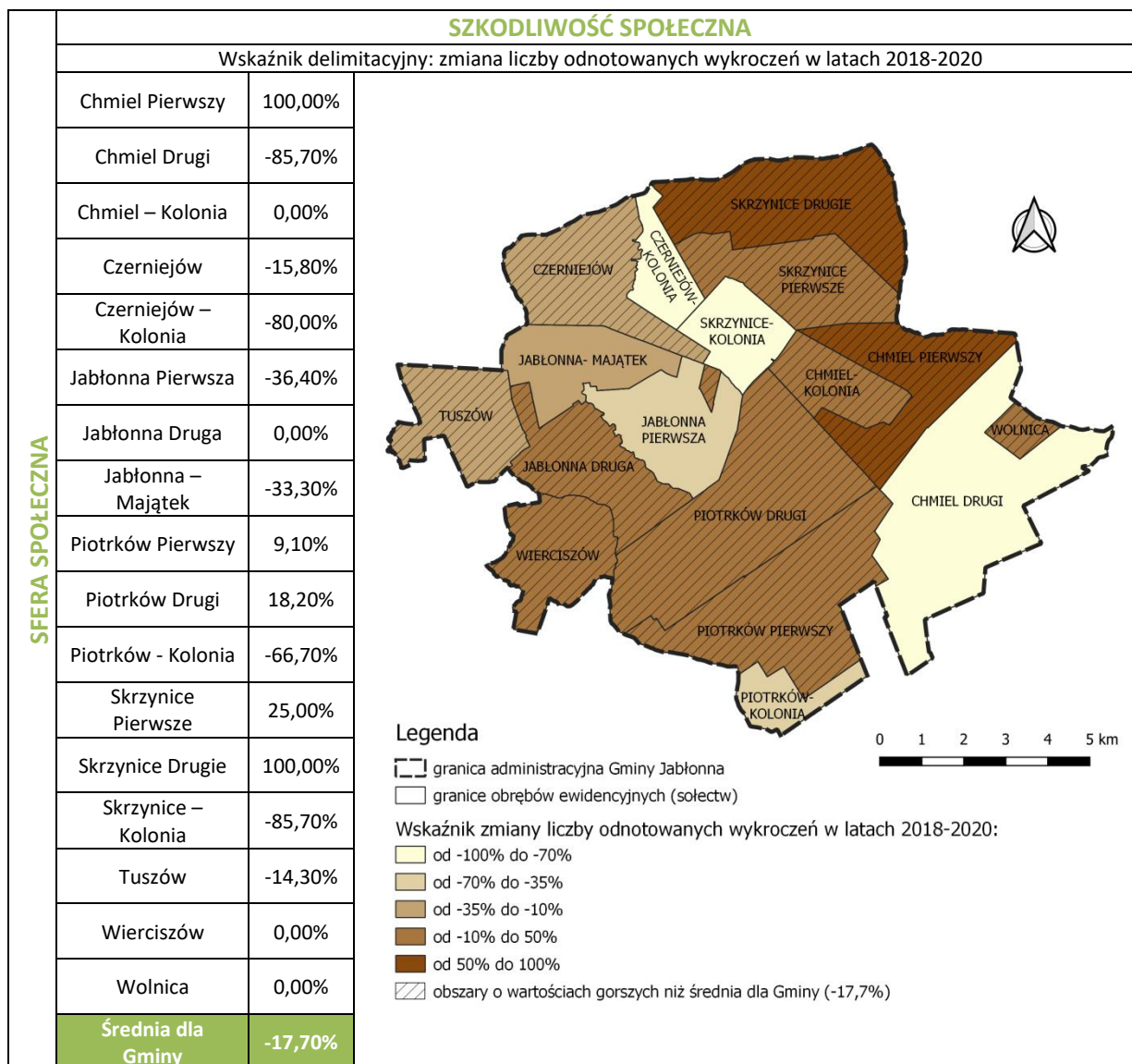
Tabela 4. Niepełnosprawność

		NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ	
		Wskaźnik delimitacyjny: zmiana liczby osób niepełnosprawnych w latach 2018-2020 [%]	
SFERA SPOŁECZNA	Chmiel Pierwszy	25,00%	
	Chmiel Drugi	-100,00%	
	Chmiel – Kolonia	100,00%	
	Czerniejów	33,33%	
	Czerniejów – Kolonia	-20,00%	
	Jabłonna Pierwsza	0,00%	
	Jabłonna Druga	-30,00%	
	Jabłonna – Majątek	200,00%	
	Piotrków Pierwszy	0,00%	
	Piotrków Drugi	-36,36%	
	Piotrków - Kolonia	-20,00%	
	Skrzynice Pierwsze	-100,00%	
	Skrzynice Drugie	100,00%	
	Skrzynice – Kolonia	-80,00%	
	Tuszów	0,00%	
	Wierciszów	-50,00%	
	Wolnica	0,00%	
Średnia dla Gminy	-19,70%		

Wskaźnik zmiany liczby osób niepełnosprawnych służy przede wszystkim ocenie, w których rejonach (w pierwszej kolejności) powinny zostać przeprowadzone działania aktywizujące tę grupę ludności, niwelujące bariery przestrzenne i zapobiegające wykluczeniu społecznemu. Wzrost niepełnosprawności na terenie danej jednostki bardzo często związany jest bezpośrednio z procesem starzenia się społeczeństwa. Z wiekiem pojawiają się bowiem ograniczenia zdrowotne, utrudniające bądź nawet uniemożliwiające funkcjonowanie człowieka w dotychczasowy sposób. Prawdopodobnie tu też należy dopatrywać się przyczyny zmian liczby osób niepełnosprawnych w Gminie Jabłonna. Według Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2016-2023 niepełnosprawność jest drugim co do liczebności beneficjentów problemem społecznym Gminy. Z danych PCPR w Lublinie wynika, że w latach 2013-2015 aż 155 osób posiadało orzeczenie o niepełnosprawności. Analiza wskaźnika zmiany liczby osób niepełnosprawnych w ostatnich latach pokazuje, że największy wzrost odnotowano w Jabłonie-Majątku, Skrzynicach Drugich oraz w Chmielu-Kolonii, co pokrywa się niemalże idealnie ze zmianami ludności w wieku poprodukcyjnym. Łącznie aż 9 sołectw wykazuje wartości wyższe niż średnia dla Gminy, co pozwala przypuszczać, że sytuacja na ich terenie będzie się pogarszać.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Jabłonna

Tabela 5. Szkodliwość społeczna

Zgodnie z Kodeksem Karnym stosowanym w prawie polskim, każdy czyn zabroniony niesie ze sobą określony ładunek karygodności, wynikający z naruszenia jakiegoś dobra. W zależności od stopnia negatywnego oddziaływania dany występek sklasyfikować można jako wykroczenie lub przestępstwo. To drugie stanowi działanie powszechnie uznane za niebezpieczne i może mieć charakter zbrodni. Z wykroczeniem mamy natomiast do czynienia w przypadku dopuszczenia się czynu karalnego, społecznie szkodliwego, np. żebractwo, akty wandalizmu, przekroczenie dozwolonej prędkości czy zaśmiecanie. Szkodliwość społeczna jest zatem tą cechą, która pozwala odróżnić czyny błahе od poważnych i sklasyfikować jako przestępstwo tylko te, realnie zagrażające dobru jednostki. Wskaźnik zmiany liczby odnotowanych wykroczeń w latach 2018-2020 pozwala ocenić, czy stopień szkodliwości społecznej w danym rejonie zmalał czy wzrósł. W Gminie Jabłonna (w ujęciu ogólnym) sytuacja na przestrzeni ostatnich 3 lat uległa poprawie. W stosunku do roku 2018 liczba wykroczeń zmalała o prawie 18%. Niestety wciąż przeważają sołectwa, gdzie społeczna szkodliwość utrzymuje się na stosunkowo wysokim poziomie. Najgorzej przedstawia się stan w Skrzynicach Drugich i Chmielu Pierwszym. Wartości wyższe od średniej wykazują ponadto Chmiel Kolonia, Czerniejów, Jabłonna Druga, Piotrków Pierwszy i Drugi, Skrzynice Pierwsze, Tuszów, Wierciszów oraz Wolnica.

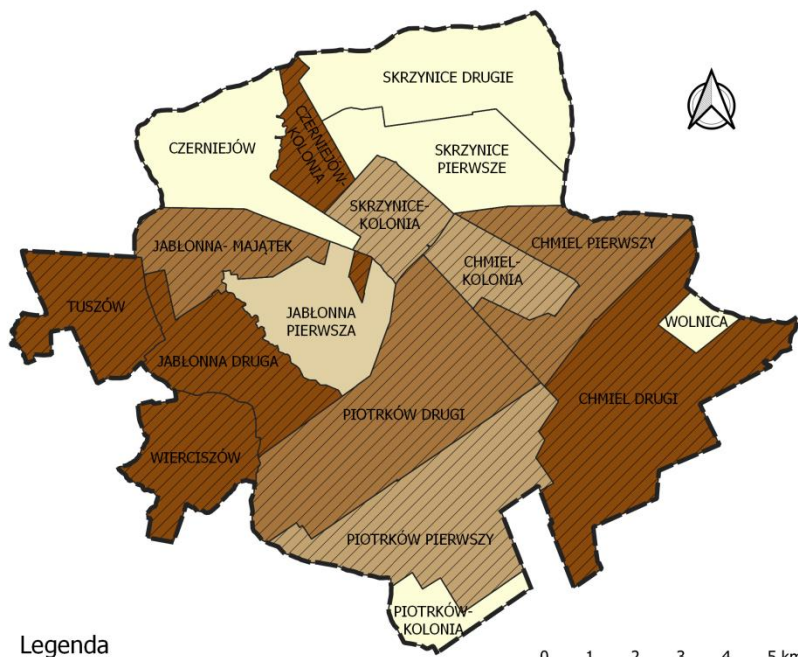
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Jabłonna

ZAKŁÓCENIE SPOKOJU I PORZĄDKU PUBLICZNEGO

Wskaźnik delimitacyjny: zmiana liczby interwencji publicznych przeprowadzonych w latach 2018-2020

SFERA SPOLECZNA

Chmiel Pierwszy	25,00%
Chmiel Drugi	100,00%
Chmiel – Kolonia	0,00%
Czerniejów	-71,40%
Czerniejów – Kolonia	100,00%
Jabłonna Pierwsza	-55,60%
Jabłonna Druga	77,80%
Jabłonna – Majątek	27,30%
Piotrków Pierwszy	-16,70%
Piotrków Drugi	40,00%
Piotrków - Kolonia	-100,00%
Skrzynice Pierwsze	-71,40%
Skrzynice Drugie	-75,00%
Skrzynice – Kolonia	0,00%
Tuszów	100,00%
Wierciszów	100,00%
Wolnica	-100,00%
Średnia dla Gminy	-17,50%

Legenda

- granica administracyjna Gminy Jabłonna
- granice obrębów ewidencyjnych (sołectw)

Wskaźnik zmiany przeprowadzonych interwencji publicznych w latach 2018-2020:

- od -100% do -60%
- od -60% do -20%
- od -20% do 20%
- od 20% do 60%
- od 60% do 100%
- obszary o wartościach gorszych niż średnia dla Gminy (-17,5%)

Pojęcie spokoju publicznego rozumiane jest w prawie polskim jako stan równowagi psychicznej obywateli. Zakłócenie tej równowagi może nastąpić o każdej porze dnia i nocy, powodując negatywne przeżycia. Zazwyczaj przejawia się krzykiem, hałasem, alarmem lub innym wybrykiem. Porządek publiczny oznacza z kolei zwyczajny bieg życia zbiorowego, zaś jego naruszenie powoduje stres i wymusza na ludziach zachowania inne niż te, powszechnie uznane za normalne. Policja interweniuje każdorazowo zarówno w przypadku zgłoszenia zakłócenia spokoju jak i porządku publicznego. Liczba przeprowadzonych interwencji przekłada się na poziom bezpieczeństwa w danym miejscu.

W Gminie Jabłonna wskaźnik zmiany przeprowadzonych interwencji publicznych w latach 2018-2020 wyniósł średnio -17,5%, co oznacza, że problem zakłócania spokoju i porządku stopniowo maleje. W chwili obecnej najgorsza sytuacja utrzymuje się w sołectwach: Chmiel Drugi, Czerniejów-Kolonia, Jabłonna Druga, Tuszów oraz Wierciszów – w 2020 roku odnotowano tu wzrost liczby interwencji policji na poziomie ponad 60% wyższym niż w latach ubiegłych. Oznacza to, że to właśnie te obszary wymagają priorytetowego podjęcia działań rewitalizacyjnych w wymiarze społecznym, zwłaszcza w kontekście przeciwdziałania szerzącym się patologiom i przestępczości.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Jabłonna

Tabela 7. Przedsiębiorczość

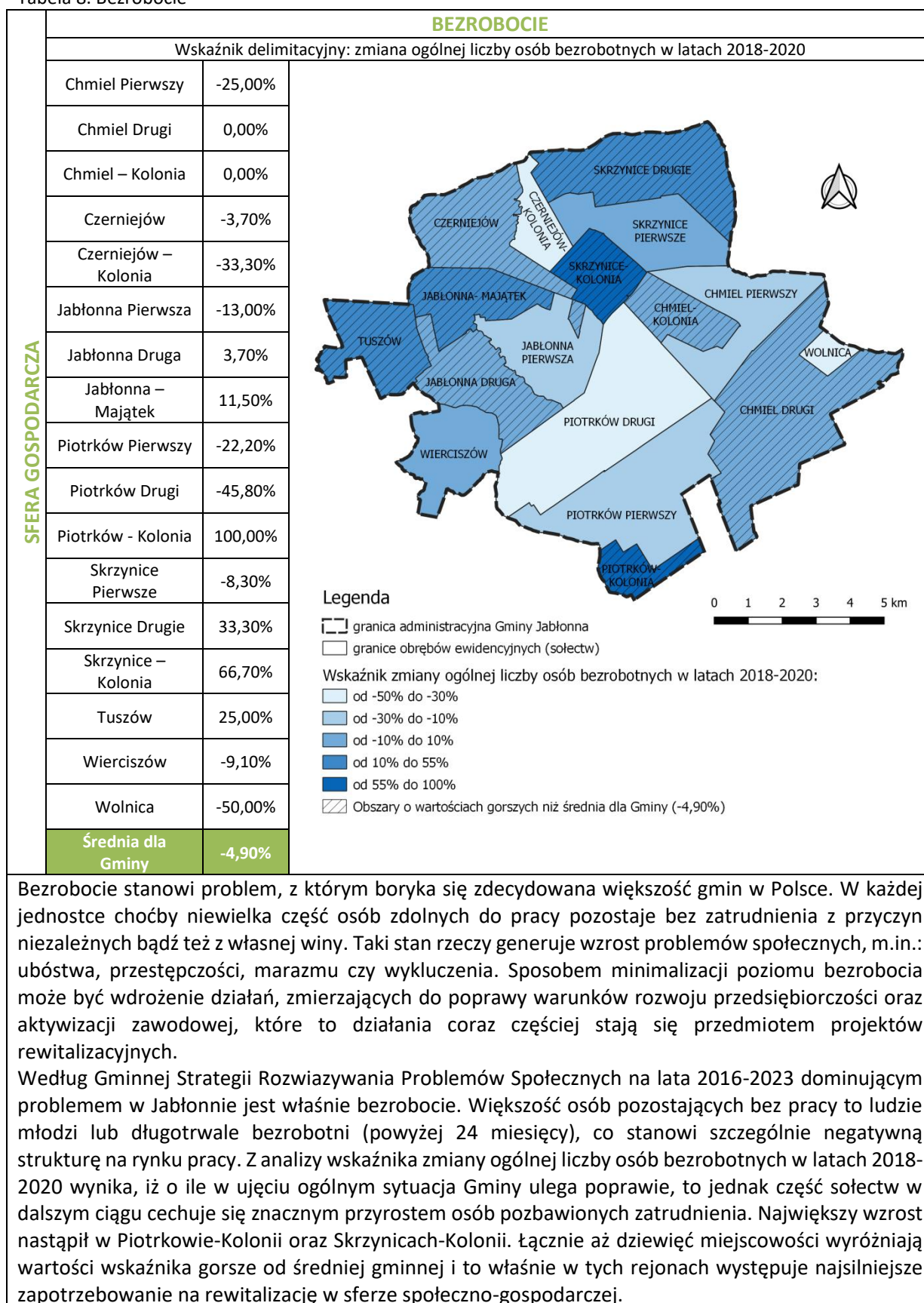
		PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ	
		Wskaźnik delimitacyjny: liczba przedsiębiorstw wpisanych do CEIDG na 1000 mieszkańców	
SFERA GOSPODARCZA	Chmiel Pierwszy	49,06	
	Chmiel Drugi	15,79	
	Chmiel – Kolonia	16,60	
	Czerniejów	52,50	
	Czerniejów – Kolonia	55,72	
	Jabłonna Pierwsza	32,16	
	Jabłonna Druga	77,06	
	Jabłonna – Majątek	84,41	
	Piotrków Pierwszy	53,12	
	Piotrków Drugi	56,22	
	Piotrków - Kolonia	27,27	
	Skrzynice Pierwsze	47,40	
	Skrzynice Drugie	16,56	
	Skrzynice – Kolonia	49,85	
	Tuszów	32,26	
	Wierciszów	27,49	
	Wolnica	0,00	
Średnia dla Gminy	50,47		

Centralna Ewidencja i Informacja o Działalności Gospodarczej (CEIDG) stanowi rejestr przedsiębiorców, będących osobami fizycznymi, prowadzącymi działalność gospodarczą na terenie Polski. Jej celem jest bezpłatne udostępnianie informacji na temat działających podmiotów gospodarczych, w tym ich podstawowych danych oraz przedmiotu wykonywanej pracy. Liczba dokonanych wpisów do owego rejestru pozwala m.in. ocenić poziom przedsiębiorczości w danym województwie, gminie czy sołectwie, co przesądza o szeroko pojętym rozwoju gospodarczym jednostki oraz jakości jej kapitału ludzkiego. Większa liczba przedsiębiorstw równoznaczna jest także z lepszą dostępnością miejsc pracy dla lokalnej społeczności.

W Gminie Jabłonna wskaźnik liczby przedsiębiorstw wpisanych do CEIDG na 1000 mieszkańców wynosi średnio 50,47. Najlepsza sytuacja panuje obecnie w sołectwach: Jabłonna Pierwsza i Jabłonna-Majątek. Stosunkowo wysokie wartości odnotowano także w Czerniejowie, Czerniejowie-Kolonii oraz Piotrkowie Pierwszym i Drugim. Poziom przedsiębiorczości w pozostałych miejscowościach oceniony został poniżej średniej dla Gminy, w związku z czym to właśnie te obszary w pierwszej kolejności powinny zostać uwzględnione w procesie wyprowadzania ich ze stanu kryzysowego. Na szczególną uwagę w tym kontekście zasługuje Wolnica, gdzie nie zarejestrowano dotychczas ani jednego przedsiębiorstwa.

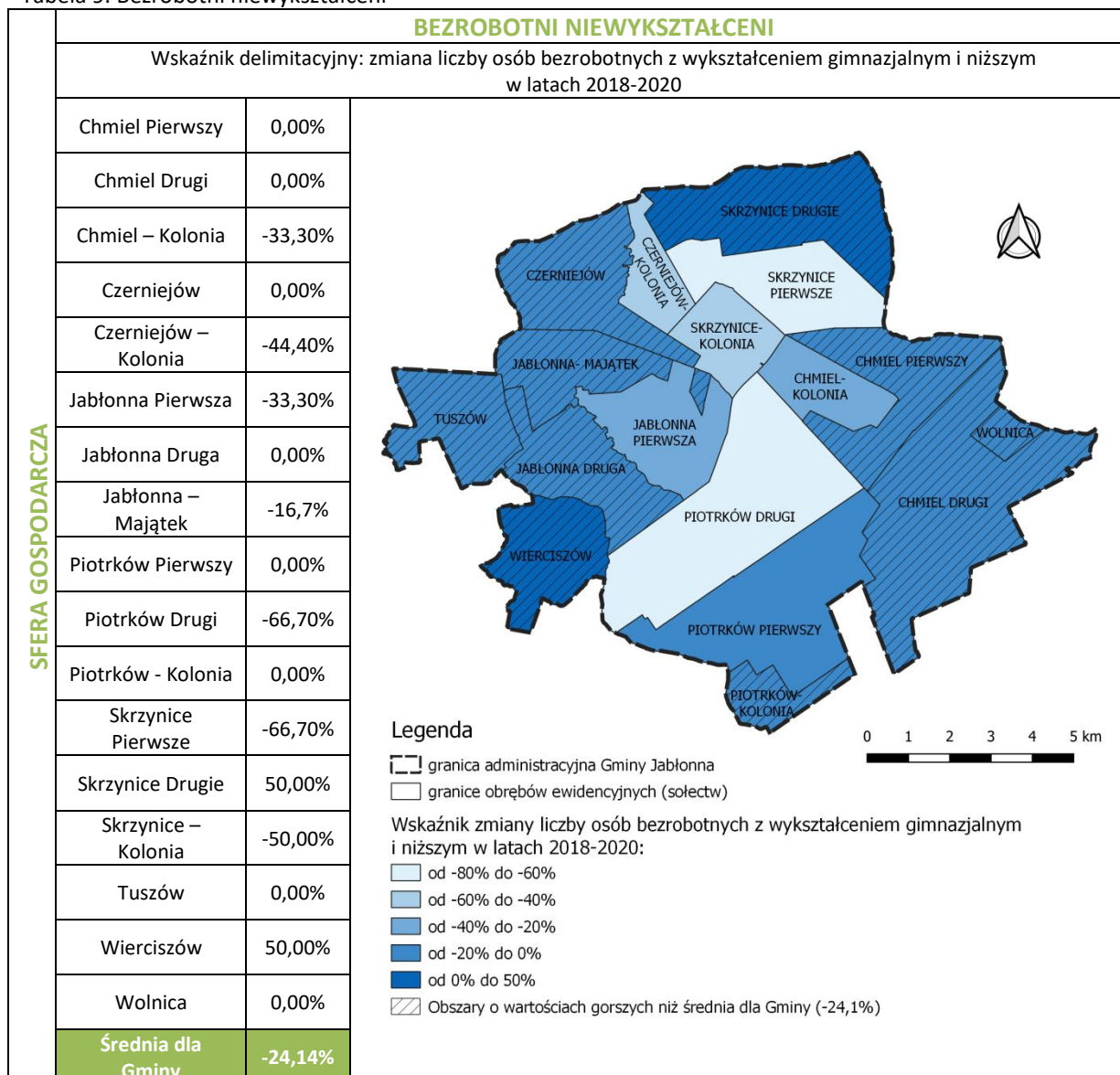
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Jabłonna

Tabela 8. Bezrobocie

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Jabłonna

Tabela 9. Bezrobotni niewykształceni

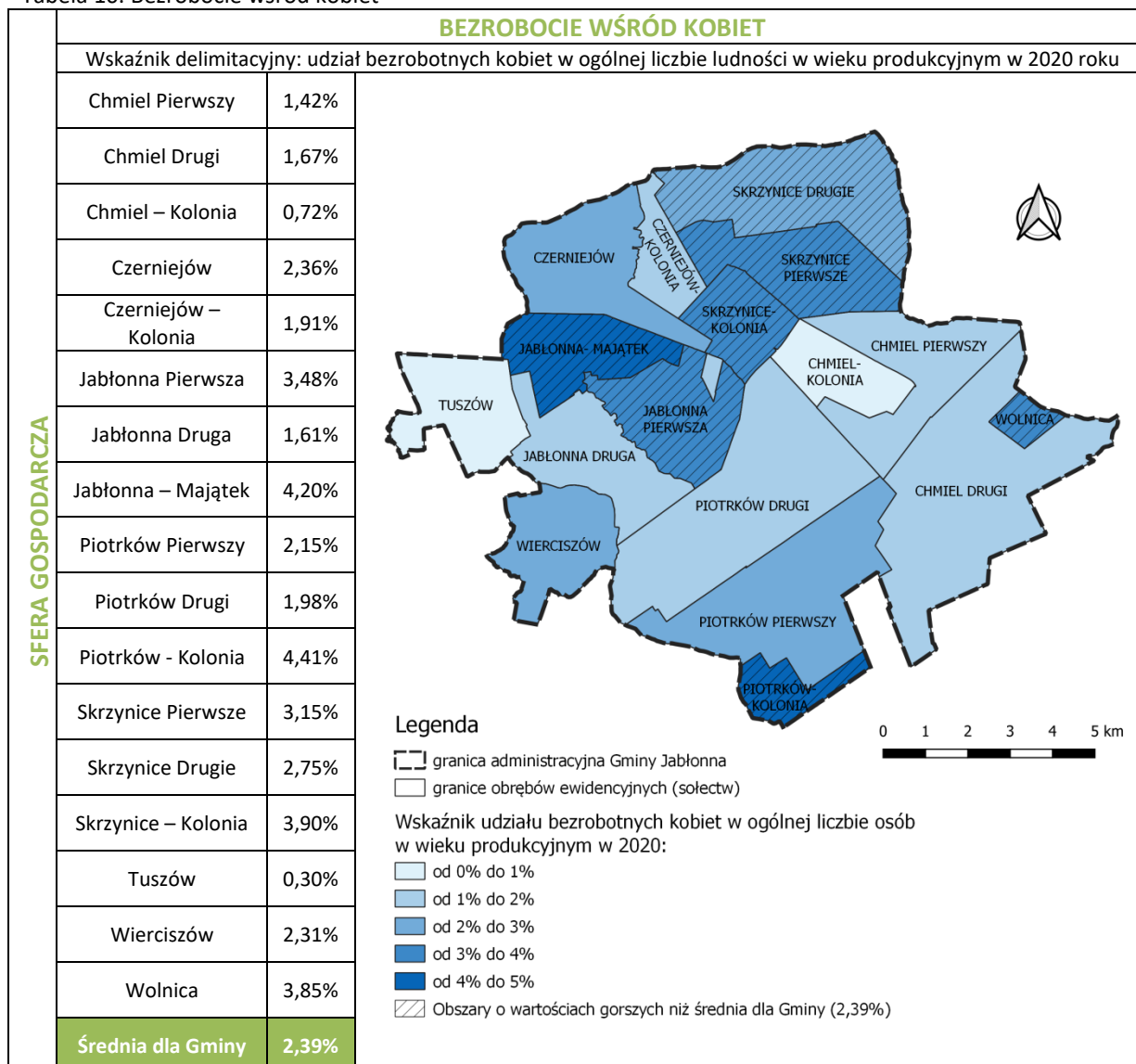

Szczególną grupę osób pozbawionych pracy stanowią bezrobotni z niskim wykształceniem, tj. gimnazjalnym bądź niższym. Ludzie ci znajdują się w wyjątkowo trudnej sytuacji, ponieważ braki w ich edukacji skutecznie uniemożliwiają im podjęcie zatrudnienia. Rosnąca liczba takich osób w danej miejscowości może świadczyć o niskiej jakości szkolnictwa i szerzeniu się patologii społecznych, prowadząc do degradacji kapitału ludzkiego na poziomie lokalnym.

W Gminie Jabłonna niepokojące zjawisko przyrostu liczby osób bezrobotnych z wykształceniem gimnazjalnym i niższym obserwowane jest obecnie w dwóch sołectwach: Skrzynicach Drugich oraz Wierciszowie. Sytuacja gorsza od średniej utrzymuje się jednak na znacznie większym obszarze – Chmiel Pierwszy, Chmiel Drugi, Czerniejów, Jabłonna Druga, Jabłonna-Majątek, Piotrków-Kolonia, Tuszów i Wolnica. Wobec tej sytuacji, biorąc pod uwagę także konieczność rozwoju kapitału społecznego i ludzkiego zapisaną w Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2016-2023, dla mieszkańców tych miejscowości szczególnie istotne będzie podjęcie działań w zakresie aktywizacji zawodowej, podnoszenia kwalifikacji oraz ewentualnego przebranżowienia. Ponadto, wartościowym aspektem mogą okazać się projekty obejmujące zajęcia dodatkowe (pozalekcyjne) dla dzieci i młodzieży.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Jabłonna

Tabela 10. Bezrobocie wśród kobiet

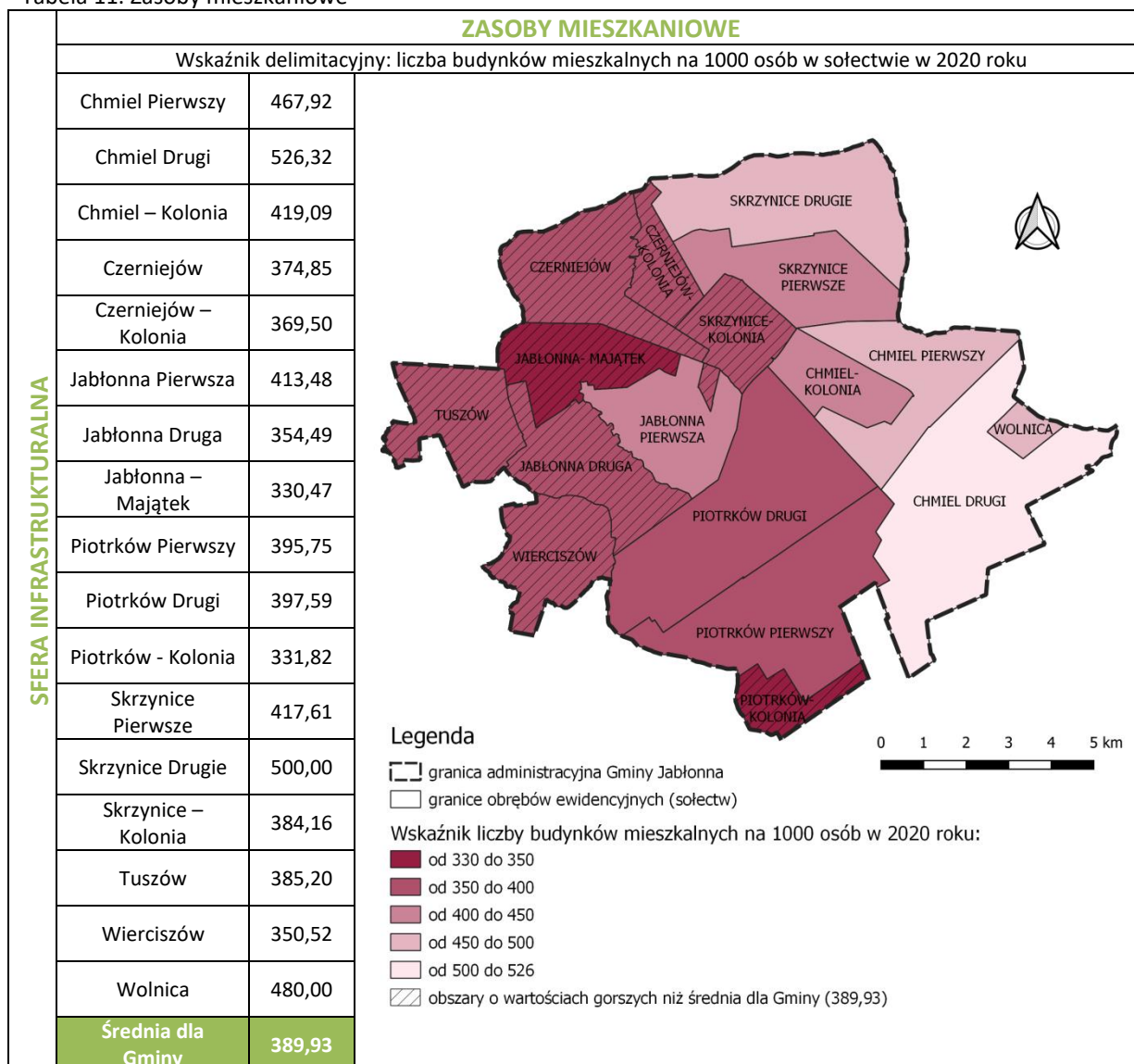
Choć generalnie kobiety stanowią większy odsetek populacji niż mężczyźni i mogą pochwalić się wyższym poziomem wykształcenia, ich sytuacja na rynku pracy jest trudniejsza. Różnice w możliwościach rozwoju zawodowego dotyczą nie tylko innego sposobu postrzegania pracownika, ale także warunków zatrudnienia. To z kolei sprawia, że aktywność kobiet na rynku pracy staje się istotnym problemem sfery społecznej.

Przyczyn wysokiego bezrobocia wśród kobiet należy doszukiwać się przede wszystkim w przekonaniu o ich mniejszej dyspozycyjności (urlopy macierzyńskie, wychowawcze, opieka nad starszymi członkami rodziny), co znacząco utrudnia znalezienie stałego zatrudnienia. Nie bez znaczenia pozostają również zakorzenione w świadomości społecznej zasady, zgodnie z którymi to mężczyzna powinien zarabiać na utrzymanie rodziny.

Analiza wskaźnika udziału bezrobotnych kobiet w ogólnej liczbie osób w wieku produkcyjnym pozwala ocenić, jaki odsetek osób mogących podjąć pracę, stanowią panie pozostające bez zatrudnienia. W Gminie Jabłonna ogólna sytuacja przedstawia się raczej pozytywnie – średnio 2,39% kobiet jest bezrobotnych. Najgorszy stan panuje aktualnie w Jabłonie-Majątek i Piotrkowie-Kolonii, gdzie wartość wskaźnika przekracza 4%. Ponadto, analiza wskazuje jeszcze pięć miejscowości, w których poziom bezrobocia wśród kobiet jest wyższy od średniej dla Gminy. Obszary te powinny być zatem objęte programem rewitalizacji w zakresie aktywizacji zawodowej kobiet oraz świadczenia im pomocy w powrocie na rynek pracy po urodzeniu dziecka.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Jabłonna

Tabela 11. Zasoby mieszkaniowe

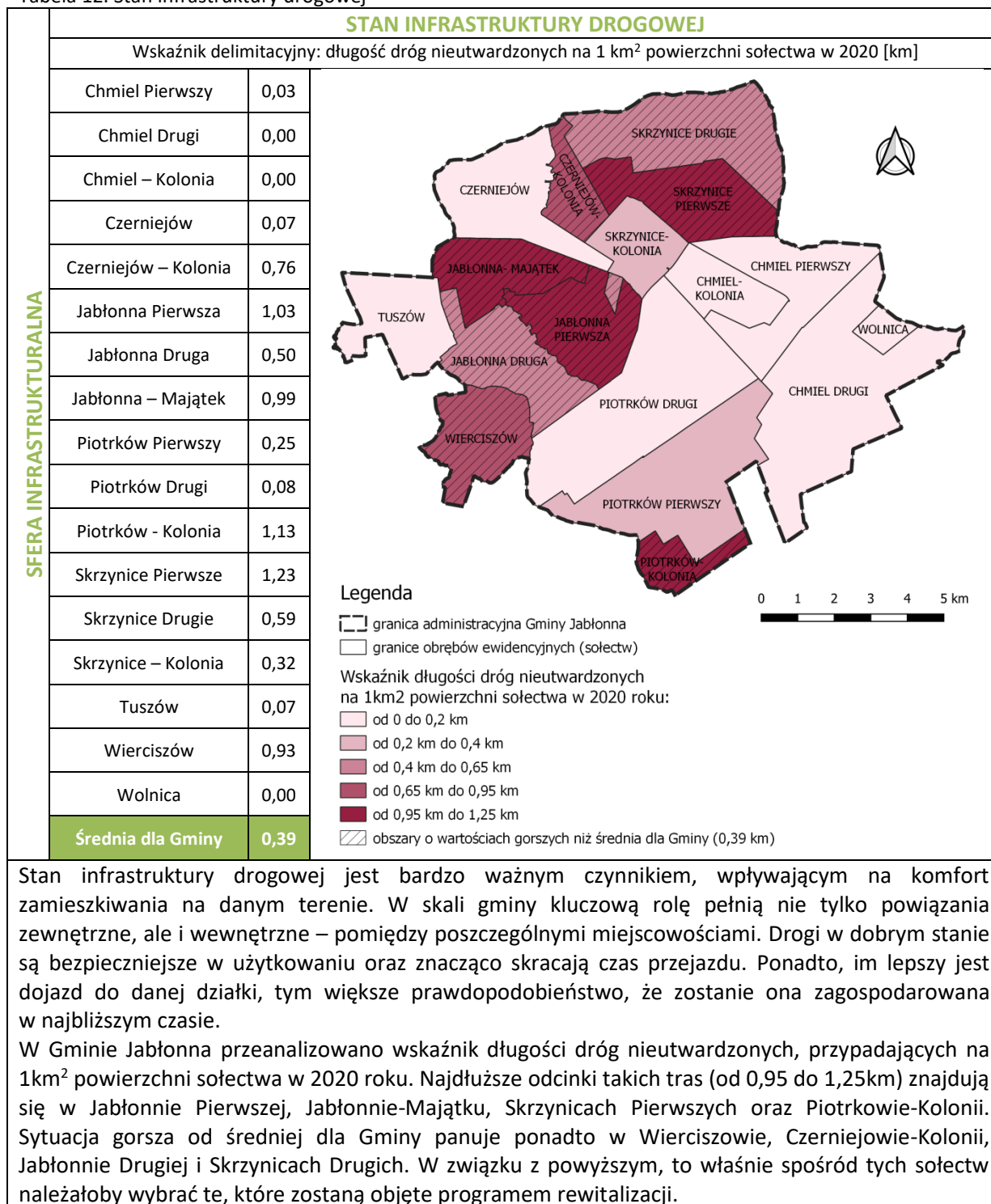

Analiza zasobów mieszkaniowych, rozumianych w niniejszym opracowaniu jako ogół dostępnych do użytku lokali mieszkalnych (zarówno zajętych jak i pustych), przypadających na 1000 ludności w gminie, pozwala ocenić poziom rozwoju budownictwa mieszkaniowego, a w związku z tym również całej gospodarki lokalnej w tym zakresie. Większe zasoby mieszkaniowe świadczą o łatwiejszym dostępie lokali oraz większej konkurencji na rynku nieruchomości. Im niższa jest wartość wskaźnika, tym trudniej o nowe lokum.

W Gminie Jabłonna najmniejszym zasobem mieszkaniowym w 2020 roku odznaczały się Jabłonna-Majątek i Piotrków-Kolonia. Wartości poniżej średniej występowały ponadto w całej północno-zachodniej części ośrodka, tj. sołectwach: Czerniejów, Czerniejów-Kolonia, Skrzynice-Kolonia, Jabłonna Druga, Tuszów oraz Wierciszów. Zważywszy na fakt, iż są to jednocześnie obszary o największej gęstości zaludnienia, zasadnym jest wdrażanie w tym rejonie działań zwiększających zasób mieszkaniowy, w tym projektów budowy, przebudowy, remontu lub termomodernizacji istniejących obiektów.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Jabłonna

Tabela 12. Stan infrastruktury drogowej

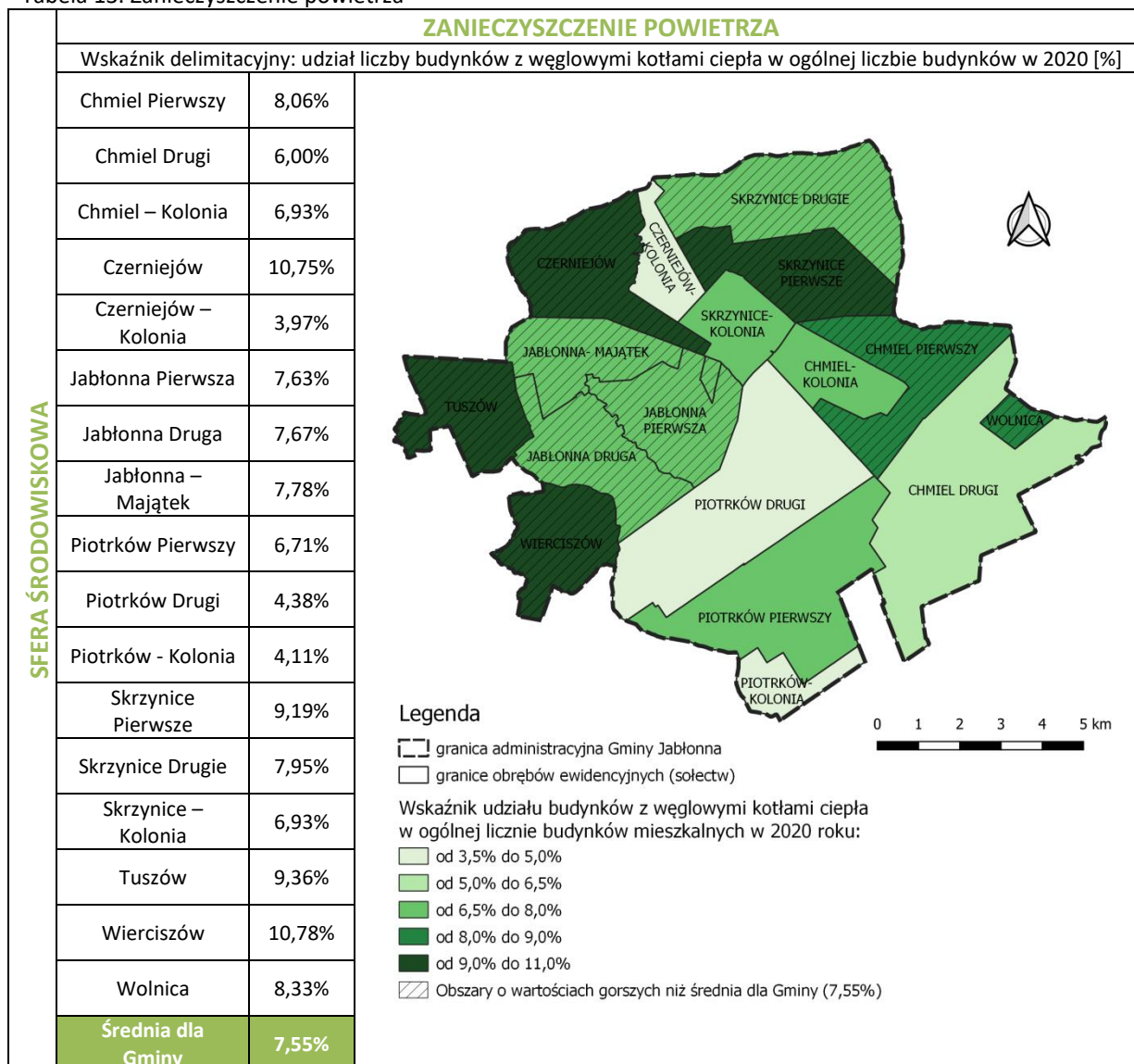

Stan infrastruktury drogowej jest bardzo ważnym czynnikiem, wpływającym na komfort zamieszkiwania na danym terenie. W skali gminy kluczową rolę pełnią nie tylko powiązania zewnętrzne, ale i wewnętrzne – pomiędzy poszczególnymi miejscowościami. Drogi w dobrym stanie są bezpieczniejsze w użytkowaniu oraz znacząco skracają czas przejazdu. Ponadto, im lepszy jest dojazd do danej działki, tym większe prawdopodobieństwo, że zostanie ona zagospodarowana w najbliższym czasie.

W Gminie Jabłonna przeanalizowano wskaźnik długości dróg nieutwardzonych, przypadających na 1km² powierzchni sołectwa w 2020 roku. Najdłuższe odcinki takich tras (od 0,95 do 1,25km) znajdują się w Jabłonie Pierwszej, Jabłonie-Majątku, Skrzynicach Pierwszych oraz Piotrkowie-Kolonii. Sytuacja gorsza od średniej dla Gminy panuje ponadto w Wierciszowie, Czerniejowie-Kolonii, Jabłonie Drugiej i Skrzynicach Drugich. W związku z powyższym, to właśnie spośród tych sołectw należałoby wybrać te, które zostaną objęte programem rewitalizacji.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Jabłonna

Tabela 13. Zanieczyszczenie powietrza

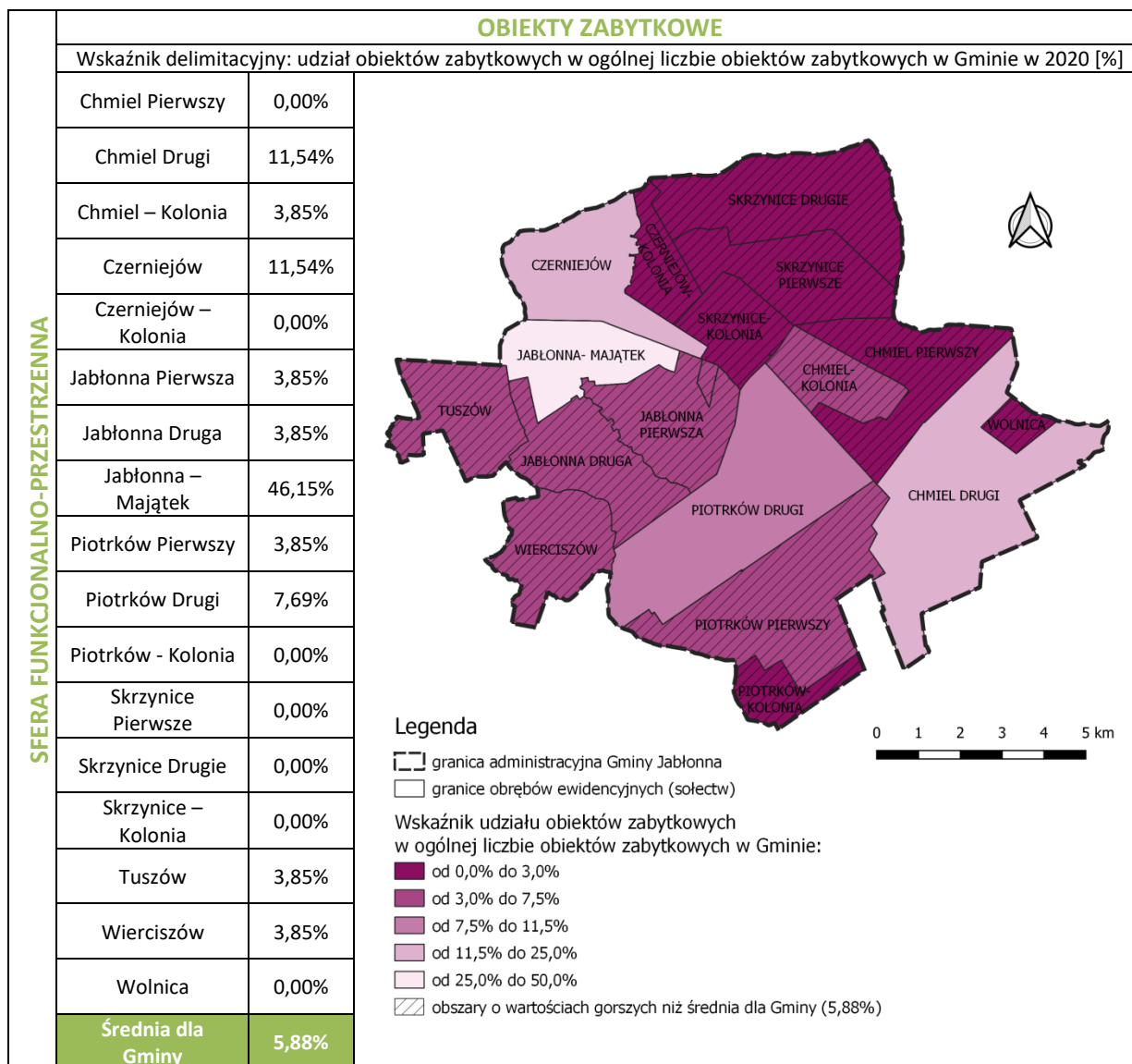

Główną przyczyną problemów środowiskowych w Polsce, a więc i w Gminie Jabłonna, jest nieodpowiedni dobór źródeł ciepła. Pomimo rosnącej świadomości ekologicznej Polaków, duża część budynków mieszkalnych i obiektów użyteczności publicznej w dalszym ciągu ogrzewana jest przy pomocy przestarzałych kotłów węglowych. Jest to jedna z podstawowych przyczyn wysokiego poziomu emisji dwutlenku węgla i innych gazów cieplarnianych do atmosfery (zwłaszcza w sezonie grzewczym) oraz innych problemów z tym związanych tj. ogólnego zanieczyszczenia powietrza, niskiego komfortu życia czy też kłopotów zdrowotnych ludności.

W Gminie Jabłonna poddano analizie wskaźnik udziału budynków z węglowymi kotłami ciepła w ogólnej liczbie budynków w 2020 roku. Z badania wynika, iż najwięcej obiektów ogrzewanych w ten sposób funkcjonuje w Wierciszowie, Czerniejowie, Tuszowie i Skrzynicach Pierwszych. Sytuacja gorsza od średniej gminnej panuje także w Jabłonie Pierwszej i Drugiej, Chmielu Pierwszym, Skrzynicach-Kolonii, Skrzynicach Drugich oraz w Wolnicy. Obszary te powinny zatem zostać uznane za priorytetowe w kontekście działań prośrodowiskowych, dot. wymiany źródeł ogrzewania.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Jabłonna

Tabela 14. Obiekty zabytkowe

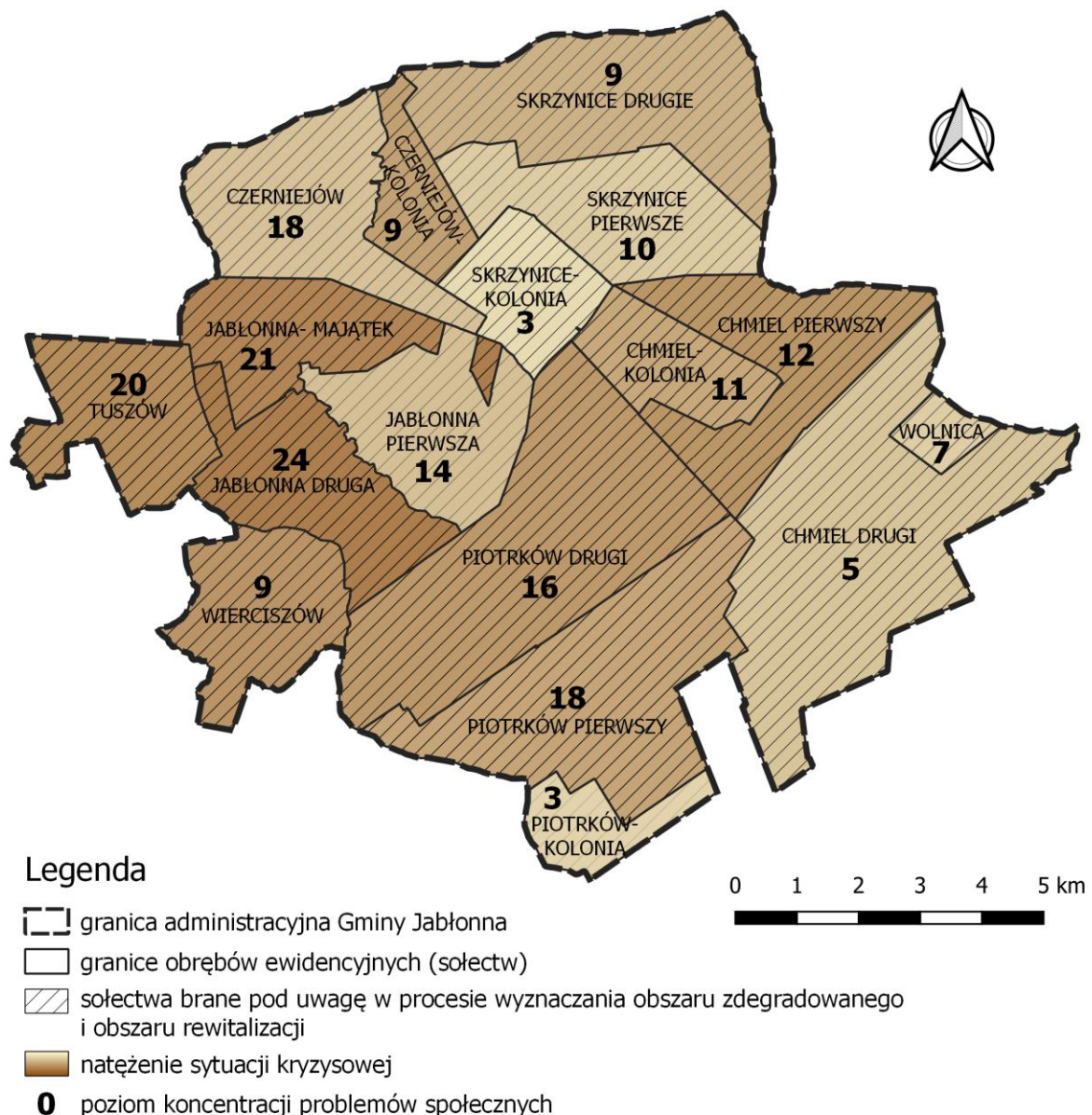
Ważnym aspektem dla społeczności lokalnej są świadomość historyczna i tożsamość regionalna, kształtowane m.in. poprzez funkcjonowanie w najbliższym otoczeniu obiektów zabytkowych. Ślady przeszłości obecne czy to w zabytkowej architekturze, czy w układzie urbanistycznym miejscowości sprzyjają budowaniu więzi z danym miejscem, stanowią cenną wartość edukacyjną, a także zwiększają szeroko pojętą atrakcyjność okolicy. Dostęp do zabytków, jak również innych obiektów, niewpisanych do ewidencji ani rejestrów, ale odnoszących się do historii i tradycji, jest ważnym elementem życia społecznego, wzbogacającym wiedzę oraz kształtującym w mieszkańcach poczucie przynależności do ich miejsca zamieszkania.

Analiza wskaźnika udziału obiektów zabytkowych w ogólnej liczbie obiektów zabytkowych w Gminie Jabłonna w 2020 roku pozwala stwierdzić, iż najwięcej (niemalże 50%) wartości historycznych znajduje się na terenie miejscowości Jabłonna-Majątek. Pozostałe sołectwa wykazują znacznie mniejszy udział, niektóre nawet na poziomie 0%. Ponadto, aż 13 jednostek cechuje wartość gorsza od średniej dla Gminy. Istotnym problemem jest także kwestia własności poszczególnych obiektów zabytkowych. Zdecydowana większość z nich pozostaje bowiem w rękach prywatnych właścicieli, co znacząco utrudnia ich dostępność oraz uniemożliwia podejmowanie jakichkolwiek interwencji ze strony samorządu lokalnego. W ramach procesu rewitalizacji zasadna będzie zatem realizacja projektów sprzyjających budowaniu świadomości historycznej, tradycji i tożsamości lokalnej społeczności, stanowiących rodzaj substytutu dla sprywatyzowanych obiektów zabytkowych.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Jabłonna

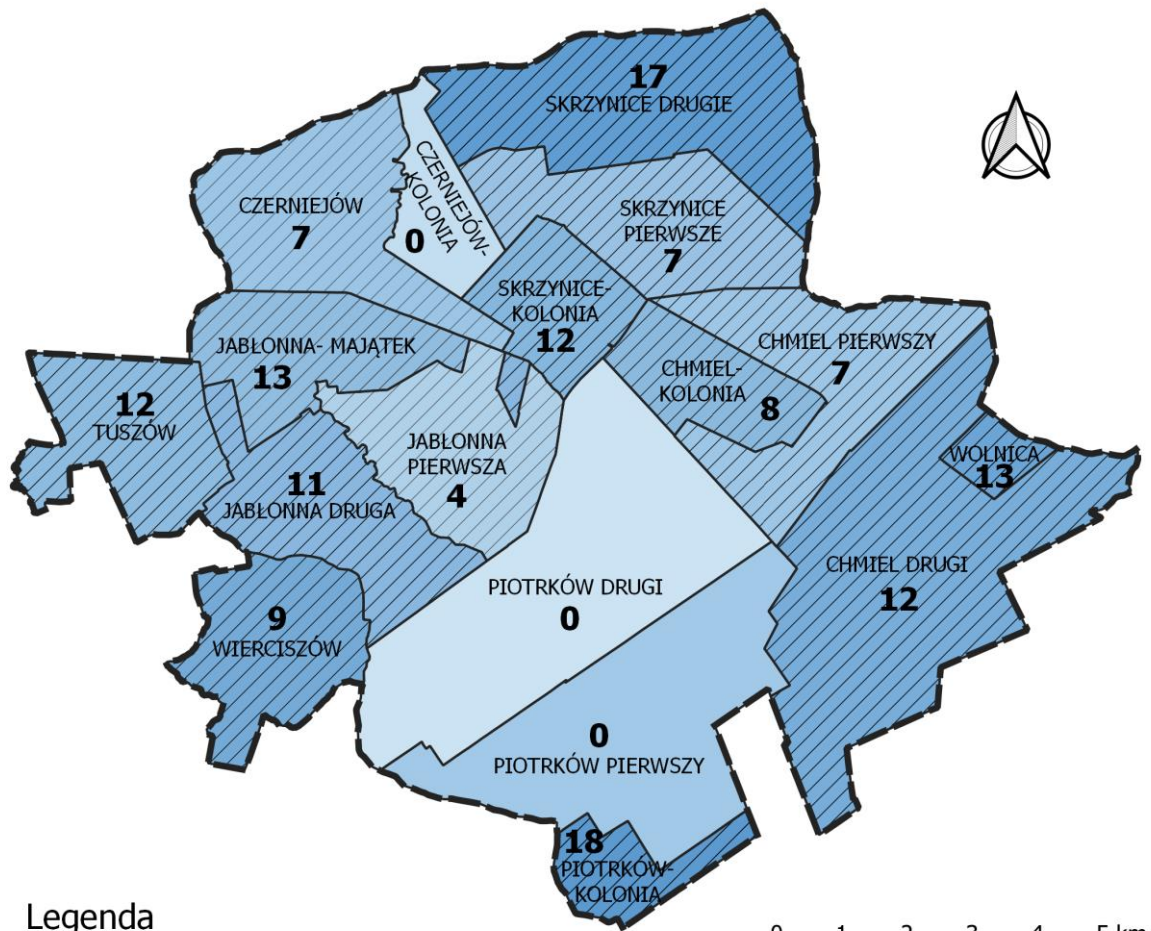
Przeprowadzona powyżej analiza wskaźnikowa pozwoliła zidentyfikować obszary Gminy Jabłonna, gdzie występuje koncentracja negatywnych zjawisk, warunkujących stan kryzysowy. To z kolei umożliwiło wskazanie obszaru zdegradowanego. Badanie oparto o wartości wskaźników gorszych od średniej dla Gminy, uwzględniając przy tym stopień natężenia danego problemu (patrz tab. 16.). Poniższe kartogramy stanowią wizualizację nawarstwiania się zjawisk negatywnych w podziale na poszczególne sfery.

Rycina 1. Koncentracja negatywnych zjawisk w Gminie Jabłonna w sferze społecznej

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Jabłonna

Rycina 2. Koncentracja negatywnych zjawisk w Gminie Jabłonna w sferze gospodarczej

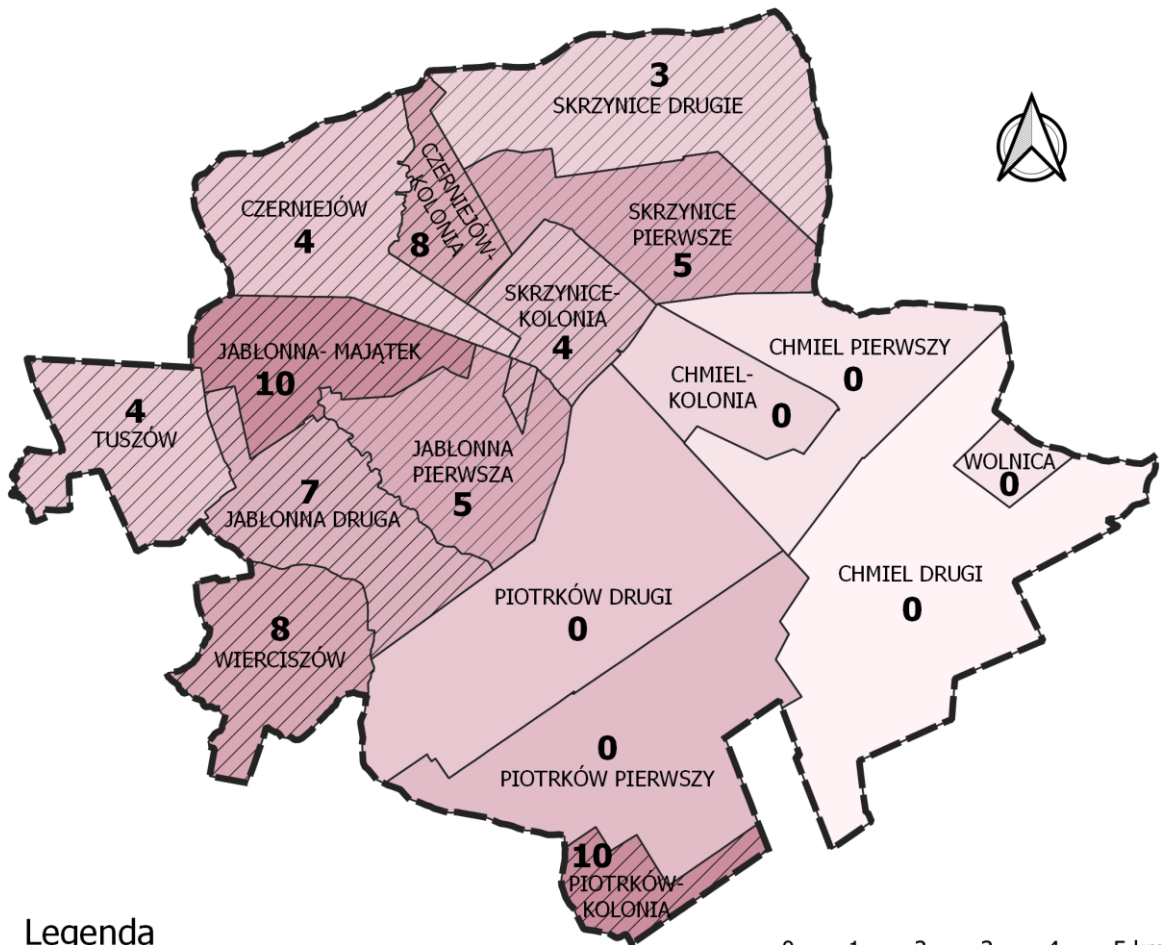
Legenda

- granica administracyjna Gminy Jabłonna
- granice obrębów ewidencyjnych (sołectw)
- sołectwa brane pod uwagę w procesie wyznaczania obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji
- natężenie sytuacji kryzysowej
- 0** poziom koncentracji problemów gospodarczych

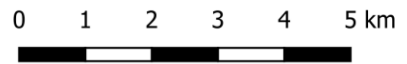
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Jabłonna

Rycina 3. Koncentracja negatywnych zjawisk w Gminie Jabłonna w sferze infrastrukturalnej

Legenda

- granica administracyjna Gminy Jabłonna
- granice obrębów ewidencyjnych (sołectw)
- sołectwa brane pod uwagę w procesie wyznaczania obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji
- natężenie sytuacji kryzysowej
- 0** poziom koncentracji problemów infrastrukturalnych

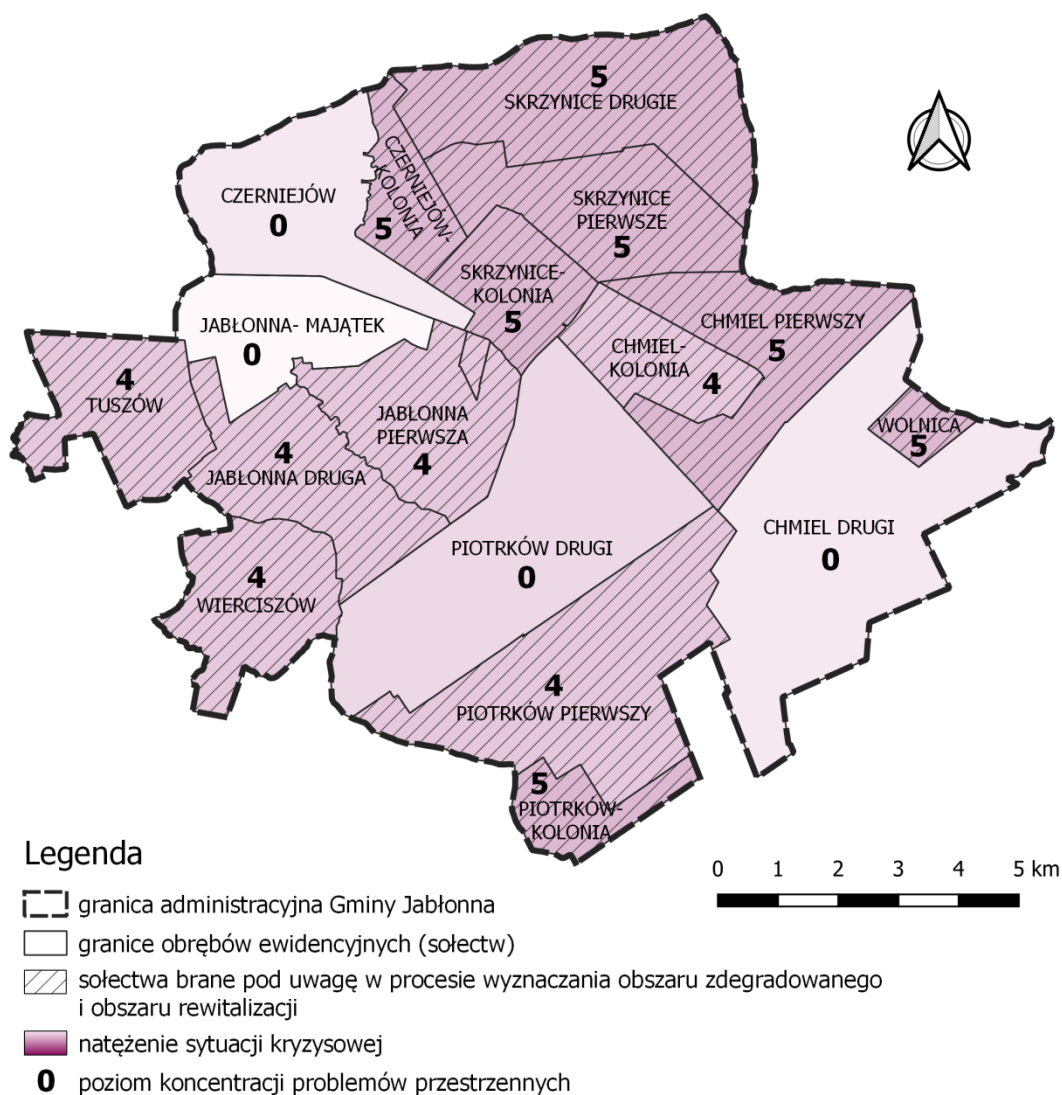
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Jabłonna

Rycina 4. Koncentracja negatywnych zjawisk w Gminie Jabłonna w sferze środowiskowej

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Jabłonna

Rycina 5. Koncentracja negatywnych zjawisk w Gminie Jabłonna w sferze funkcjonalno-przestrzennej

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Jabłonna

Widoczne powyżej rozmieszczenie problemów potwierdza analiza statystyczna. W tabeli 16. zaprezentowano przeanalizowane wskaźniki w granicach poszczególnych sołectw i w odniesieniu do pięciu sfer. Przyjęto pięciostopniową skalę oceny koncentracji problemów, zgodnie z którą wartość 1 otrzymały jednostki w najlepszej sytuacji, zaś wartość 5 – w najgorszej. Następnie zdecydowano o zamianie przypisanej wartości na 0 w tych sołectwach, które dla danego wskaźnika wykazały się sytuacją lepszą od średniej dla Gminy, w związku z czym nie będą brane pod uwagę w procesie wyznaczania obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Jednostki o najwyższej finalnej wartości zsumowanej to Jabłonna Druga, Jabłonna-Majątek oraz Tuszów.

Tabela 15. Analiza statystyczna wskaźników delimitacyjnych

NAZWA	SFERA SPOŁECZNA							SFERA GOSPODARCZA					SFERA INFRASTRUKTURALNA			SFERA ŚRODOWISKOWA		SFERA FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNA		RAZEM
	Starzenie się społeczeństwa	Gęstość zaludnienia*	Obciążenie demograficzne	Niepełnosprawność	Szkodliwość społeczna	Zakłócanie spokoju i	SUMA	Przedsiębiorczość	Bezrobocie	Bezrobotni niewykształceni	Bezrobocie wśród kobiet	SUMA	Długość dróg nieutwardzonych	Zasoby mieszkaniowe	SUMA	Zanieczyszczenie powietrza	SUMA	Obiekty zabytkowe	SUMA	
Chmiel Pierwszy	0	0	0	3	5	4	12	3	0	4	0	7	0	0	0	4	4	5	5	28
Chmiel Drugi	0	0	0	0	0	5	5	5	3	4	0	12	0	0	0	0	0	0	0	17
Chmiel-Kolonia	0	0	0	4	4	3	11	5	3	0	0	8	0	0	0	0	0	4	4	23
Czerniejów	4	4	4	3	3	0	18	0	3	4	0	7	0	4	4	5	5	0	0	34
Czerniejów-Kolonia	0	4	0	0	0	5	9	0	0	0	0	0	4	4	8	0	0	5	5	22
Jabłonna Pierwsza	4	3	4	3	0	0	14	0	0	0	4	4	5	0	5	3	3	4	4	30
Jabłonna Druga	5	5	5	0	4	5	24	4	3	4	0	11	3	4	7	3	3	4	4	49
Jabłonna-Majątek	4	4	4	5	0	4	21	0	4	4	5	13	5	5	10	3	3	0	0	47

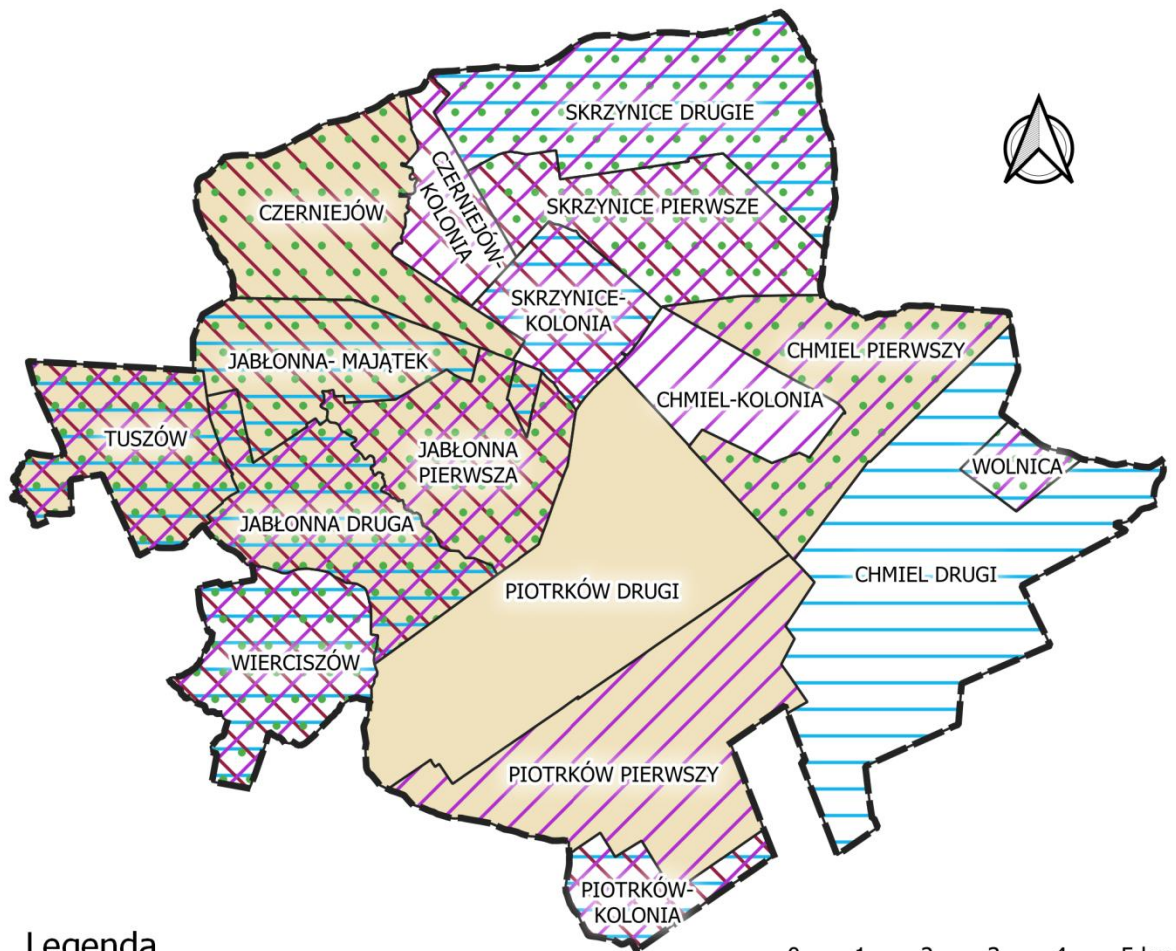
Piotrków Pierwszy	4	0	4	3	4	3	18	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4	4	22
Piotrków Drugi	4	0	4	0	4	4	16	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	16
Piotrków-Kolonia	0	3	0	0	0	0	3	4	5	4	5	18	5	5	10	0	0	5	5	36
Skrzynice Pierwsze	3	0	3	0	4	0	10	3	0	0	4	7	5	0	5	5	5	5	5	32
Skrzynice Drugie	0	0	0	4	5	0	9	5	4	5	3	17	3	0	3	3	3	5	5	37
Skrzynice-Kolonia	0	0	0	0	0	3	3	3	5	0	4	12	0	4	4	0	0	5	5	24
Tuszów	3	3	3	3	3	5	20	4	4	4	0	12	0	4	4	5	5	4	4	45
Wierciszów	0	0	0	0	4	5	9	4	0	5	0	9	4	4	8	5	5	4	4	35
Wolnica	0	0	0	3	4	0	7	5	0	4	4	13	0	0	0	4	4	5	5	29
średnia	1							9					4			2		3		31
	2																			

*W przypadku wskaźnika gęstości zaludnienia skala oceniania została odwrócona - liczbę 0 przypisano sołectwom, dla których odnotowano wartość gorszą od średniej dla Gminy, zaś do pozostałych zastosowano zasadę im wyższa gęstość tym wyższa nota. Decyzja ta podyktowana była koniecznością uwzględnienia w procesie rewitalizacji obszarów zurbanizowanych o jak największej liczbie ludności.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Jabłonna

Po przeprowadzeniu analizy obszarów kryzysowych w każdej ze sfer: społecznej, gospodarczej, infrastrukturalnej, środowiskowej i funkcjonalno-przestrzennej, przy pomocy narzędzi GIS nałożono na siebie otrzymane warstwy. Aby zachować czytelność obrazu pod uwagę wzięto wyłącznie wartości wyższe bądź równe średniej dla każdej ze sfer. Tym sposobem otrzymano kartogram obrazujący nawarstwianie się problemów w 5 jednostkach pomocniczych Gminy: Jabłonna Pierwsza, Jabłonna Druga, Jabłonna-Majątek, Tuszów oraz Wierciszów.

Rycina 6. Kumulacja problemów w Gminie Jabłonna

Legenda

- granica administracyjna Gminy Jabłonna
- granice obrębów ewidencyjnych (sołectw)

Kumulacja zjawisk negatywnych w poszczególnych sferach:

- sfera społeczna
- sfera gospodarcza
- sfera infrastrukturalna
- sfera funkcjonalno-przestrzenna
- sfera środowiskowa

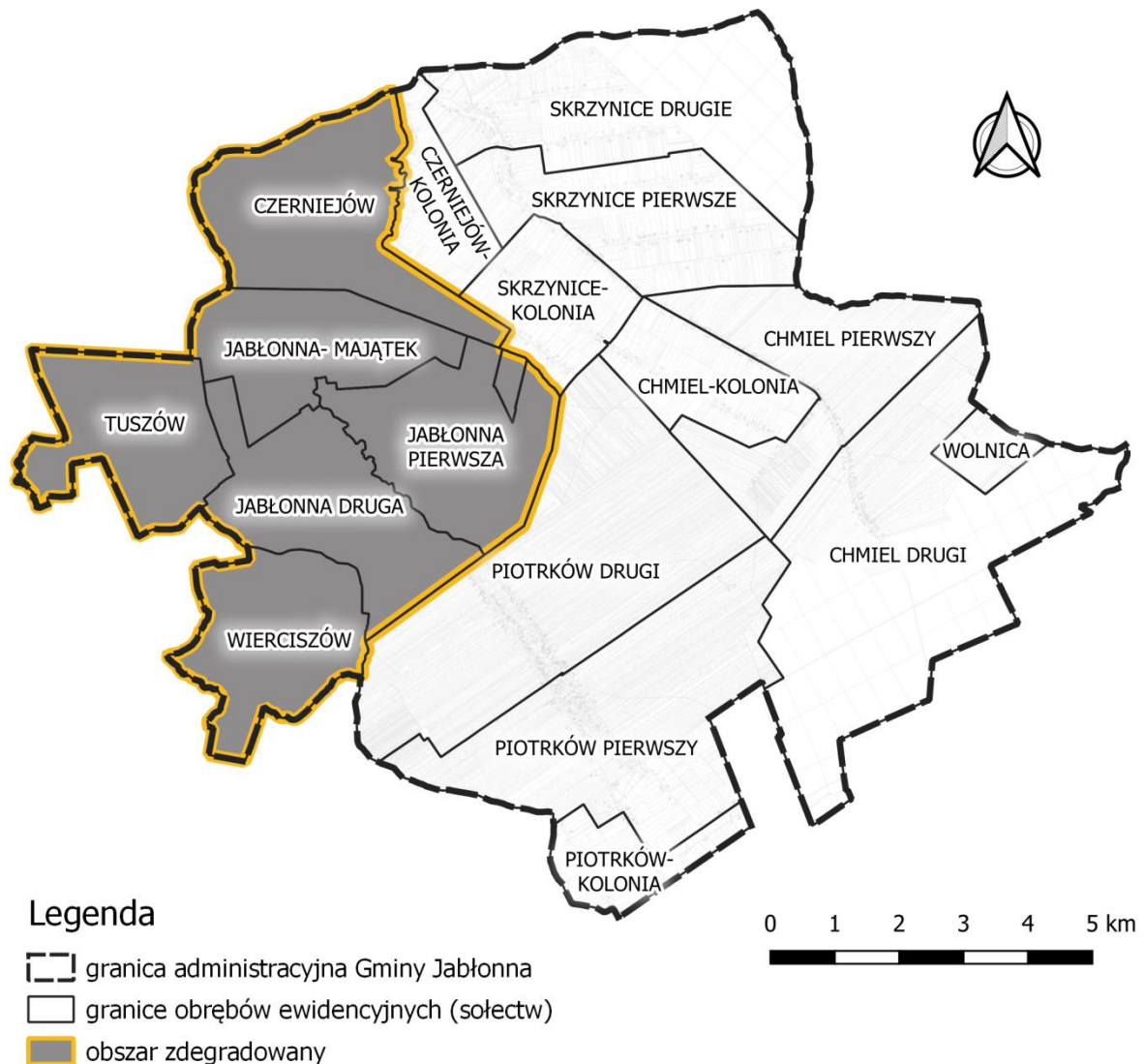
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Jabłonna

Powyzsza analiza wielokryterialna pozwolila wyroznic 5 sołectw, w granicach których występuje stan kryzysowy, przejawiający się nagromadzeniem negatywnych zjawisk w przynajmniej 4 z 5 sfer: społecznej, gospodarczej, infrastrukturalnej, środowiskowej i funkcjonalno-przestrzennej. Stan ten potwierdza także badanie ankietowe, przeprowadzone wśród mieszkańców Gminy, z tą różnicą, że wskazano dodatkowo Czerniejów, jako miejscowość, która również wymaga rewitalizacji, w stopniu równym do Jabłonna Pierwszej (patrz wykres 3.). W obliczu tej sytuacji zasadnym jest, by dołączyć owe sołectwo do

wyróżnionych powyżej i za **obszar zdegradowany Gminy** uznać 6 jednostek: **Jabłonna Pierwsza, Jabłonna Druga, Jabłonna-Majątek, Tuszów, Wierciszów oraz Czerniejów.**

Obszar zdegradowany, o którym mowa, zajmuje łącznie powierzchnię 4156 ha, co stanowi 30,7% powierzchni Gminy Jabłonna oraz jest zamieszkały przez 4092 osób tj. 51% jej mieszkańców. W jego obrębie nie zostały wydzielone żadne podobszary, co oznacza, że stanowi on jedną, spójną całość.

Rycina 7. Obszar zdegradowany Gminy Jabłonna

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych analiz

4. Delimitacja obszaru zdegradowanego – analiza jakościowa

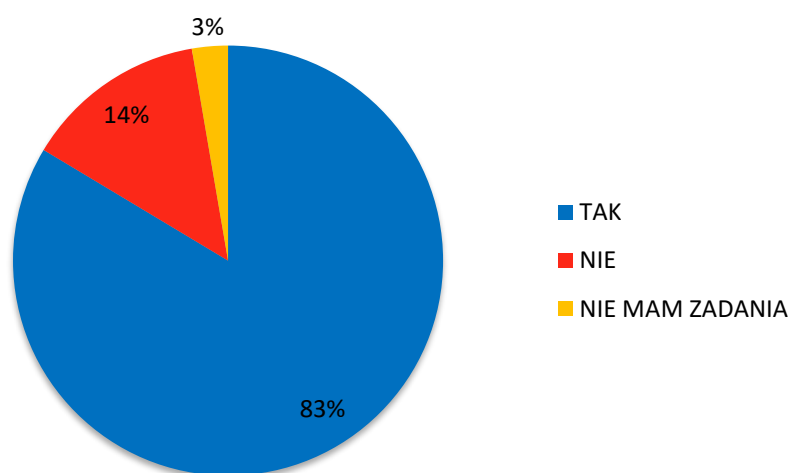
Analiza jakościowa została przeprowadzona na bazie badania ankietowego dla mieszkańców Gminy Jabłonna. Kwestionariusz przygotowano w taki sposób, aby pozwolił jednocześnie na zebranie opinii społeczności lokalnej co do efektów realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Jabłonna na lata 2016-2023 oraz wskazał problemy i potrzeby, które w dalszym ciągu nie zostały zaspokojone, w związku z czym powinny zostać uwzględnione w nowym dokumencie. Badanie ankietowe przeprowadzono w dniach 9.11.2021 – 21.11.2021 r. Frekwencja uczestników wyniosła 73 osoby.

Pytanie pierwsze służyło sprawdzeniu zapotrzebowania na dalsze prowadzenie działań rewitalizacyjnych na terenie Gminy Jabłonna. Potrzebę tę potwierdziło ponad 90% ankietowanych, co oznacza, że społeczność lokalna zauważa korzyści, jakie płyną z rewitalizacji i oczekuje kontynuacji programu, dążąc do definitywnego wyprowadzenia obszaru ich zamieszkania z sytuacji kryzysowej.

W ramach kolejnych pytań poproszono ankietowanych o wyrażenie swojej opinii na temat ogólnej poprawy jakości życia w obszarze rewitalizacji. Z odpowiedzi wynika, że zdecydowana większość, bo aż 61 osób, zauważyła wzrost jakości ich życia. Ponadto, 24,6% z nich odczuwa poprawę na poziomie ponad 50%. Biorąc pod uwagę fakt wystąpienia ogólnoświatowej sytuacji kryzysowej, jaką jest pandemia wirusa SARS-CoV-2, która znacząco utrudniła realizację części projektów rewitalizacyjnych, osiągnięty wynik należy uznać za bardzo zadowalający.

Wykres 1. Wzrost poziomu jakości życia w obszarze rewitalizacji

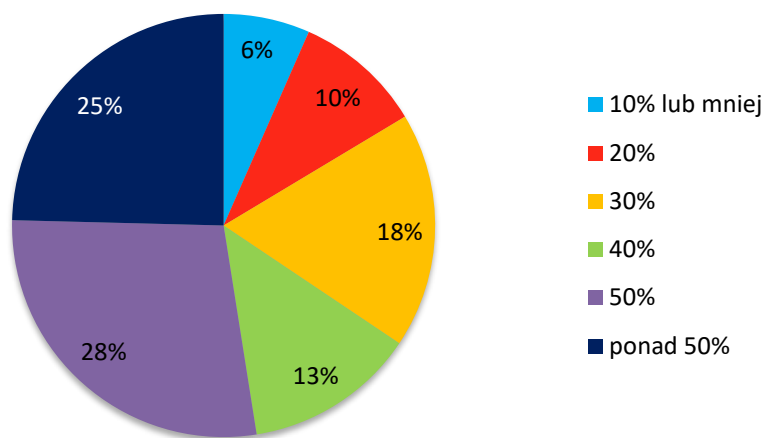
Czy w ujęciu ogólnym odczuwa Pan(i) wzrost poziomu życia w obszarze rewitalizacji?

Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiety do mieszkańców

Wykres 2. Satysfakcja mieszkańców z prowadzonych działań rewitalizacyjnych

Proszę określić, w jakim stopniu realizacja przedsięwzięć rewitalizacyjnych wpłynęła na poprawę Pana(i) jakości życia?

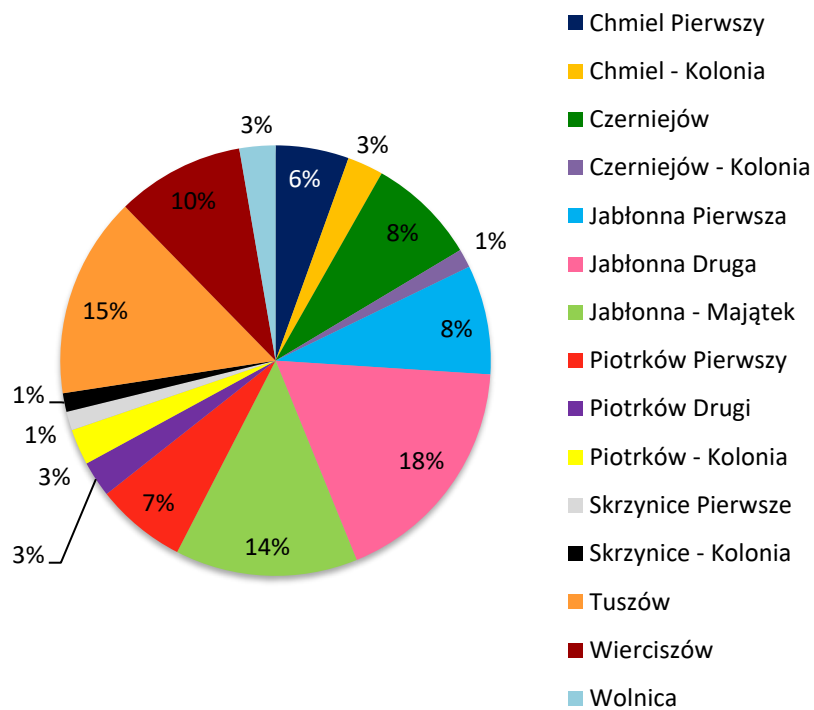

Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiety do mieszkańców

Pytanie czwarte dotyczyło sensu stricto Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Jabłonna, natomiast już w kolejnym poproszono mieszkańców o określenie, która miejscowość ich zdaniem w dalszym ciągu charakteryzuje się nagromadzeniem negatywnych zjawisk, a w związku z tym powinna zostać poddana rewitalizacji w najbliższym czasie. Najwięcej osób wskazało na sołectwa: Jabłonna Druga, Jabłonna-Majątek oraz Tuszów. Żadna odpowiedź nie padła w kontekście miejscowości Chmiel Drugi ani Skrzynice Drugie. Ponadto, dosyć wyraźną tendencją wśród badanych było wskazywanie ich miejsca zamieszkania, jako obszaru kryzysowego. Procentowy rozkład wyników dla poszczególnych sołectw ilustruje poniższy wykres:

Wykres 3. Sołectwa wymagające rewitalizacji

Jaka miejscowość Pana(i) zdaniem w dalszym ciągu charakteryzuje się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk społecznych, gospodarczych i przestrzennych, a w związku z tym powinna zostać poddana rewitalizacji?

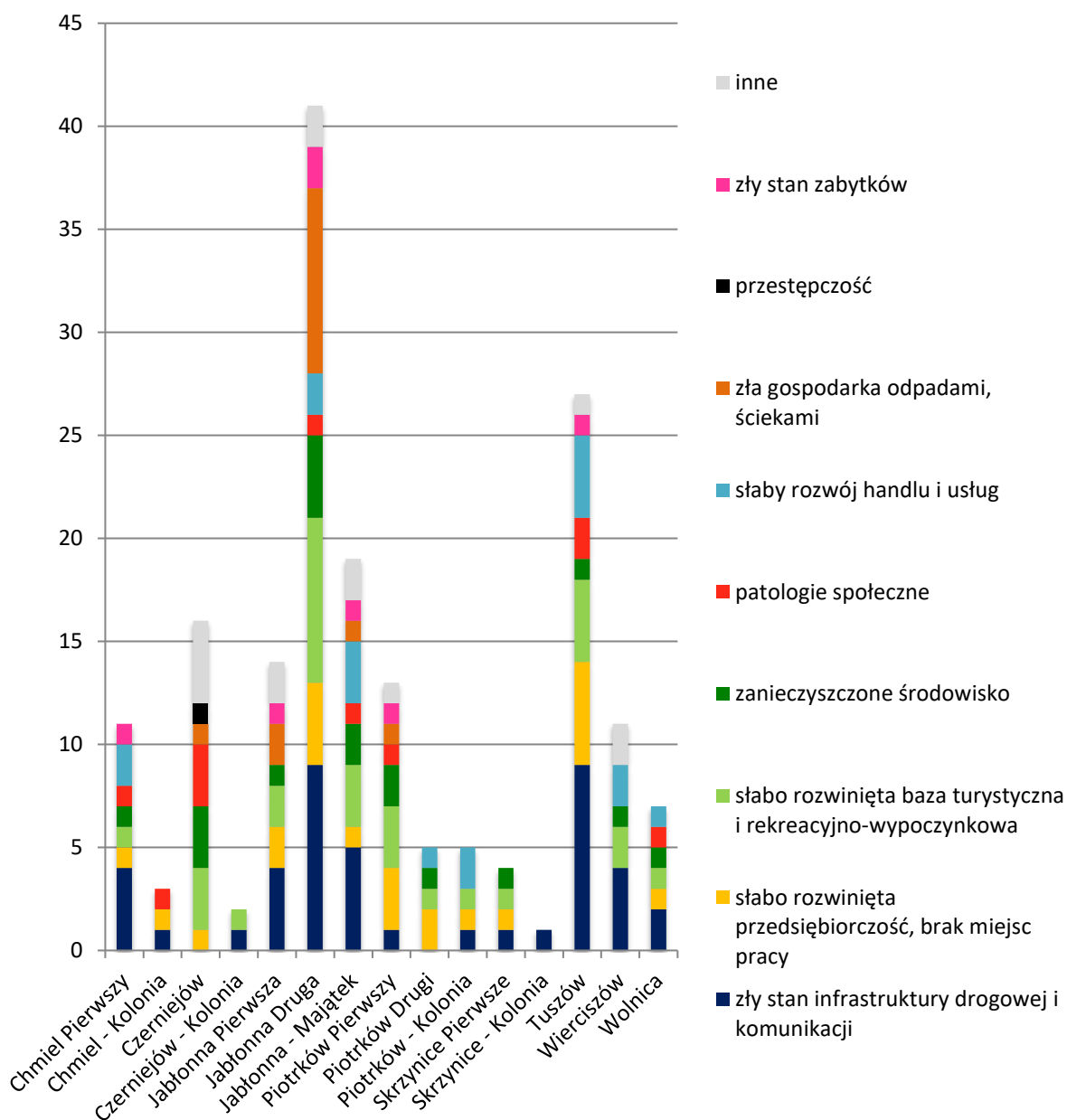

Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiety do mieszkańców

Następne pytania wzorowane były na tych, zadanych mieszkańcom w trakcie partycypacji społecznej przy sporządzaniu Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Jabłonna na lata 2016-2023. W pierwszej kolejności poproszono respondentów o uzasadnienie, dlaczego wskazany przez nich obszar wymaga rewitalizacji. Istniała możliwość zaznaczenia maksymalnie pięciu argumentów spośród zaproponowanych. Odpowiedzi rozkładają się następująco:

Wykres 4. Kumulacja problemów w sołectwach

Dlaczego Pana(i) zdaniem wybrany powyżej obszar wymaga rewitalizacji?

Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiety do mieszkańców

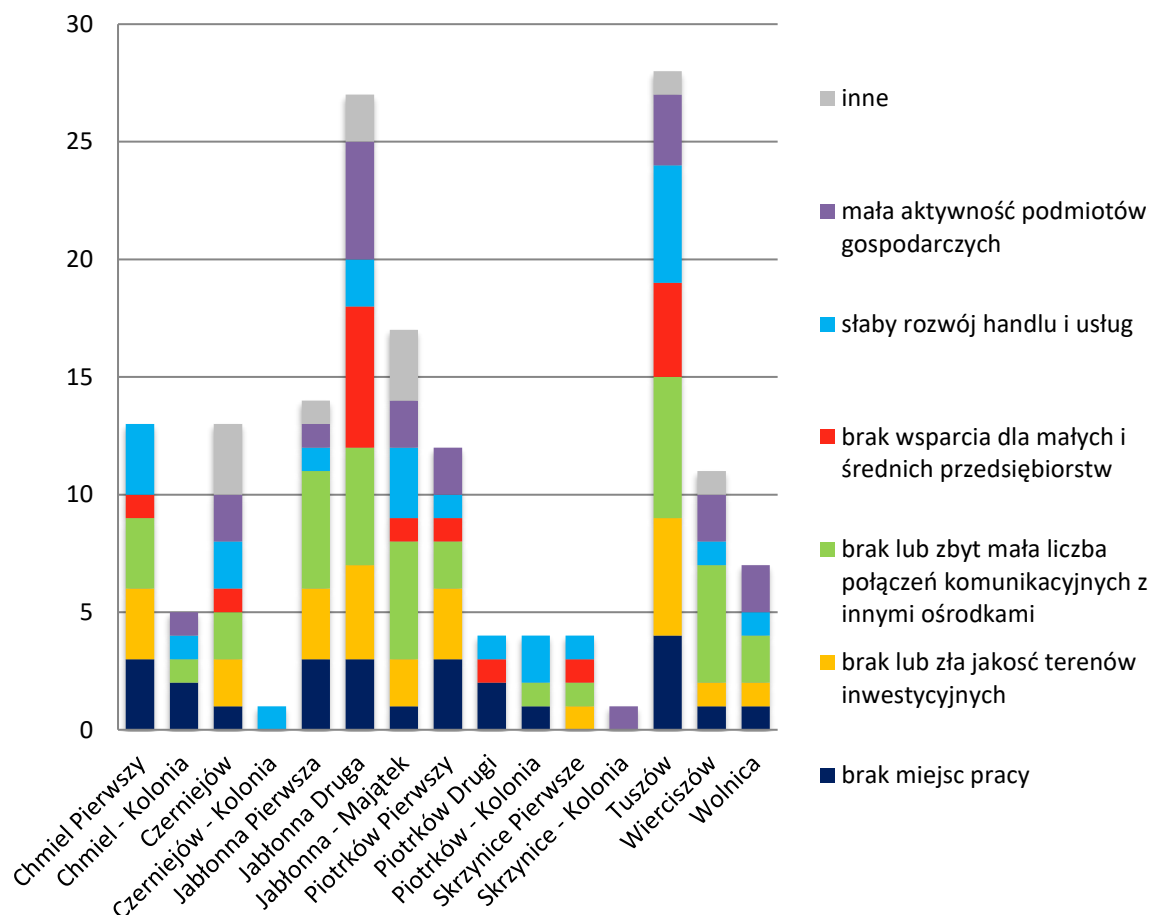
Dalej, uczestnicy badania zostali poproszeni o wybranie maksymalnie po pięć problemów w wymiarze gospodarczym, społecznym i przestrzennym, jakie obserwują na wskazanym uprzednio obszarze. Uzyskane odpowiedzi zaprezentowano na poniższych wykresach.

Według społeczności Gminy Jabłonna największą kumulacją problemów w sferze gospodarczej wyróżniają się Tuszków oraz Jabłonna Druga. Z ankiety wynika, że mieszkańcy tych miejscowości borykają się z występowaniem w ich najbliższym otoczeniu wszystkich, spośród wymienionych czynników kryzysowych. Najbardziej uciążliwymi są: brak wsparcia dla

małych i średnich przedsiębiorstw, brak lub zbyt mała liczba połączeń komunikacyjnych z innymi ośrodkami oraz brak lub zła jakość terenów inwestycyjnych.

Wykres 5. Kumulacja problemów natury gospodarczej w poszczególnych sołectwach

Jakie problemy natury gospodarczej obserwuje Pan(i) w dalszym ciągu na wskazanym w pytaniu 5 obszarze?

Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiety do mieszkańców

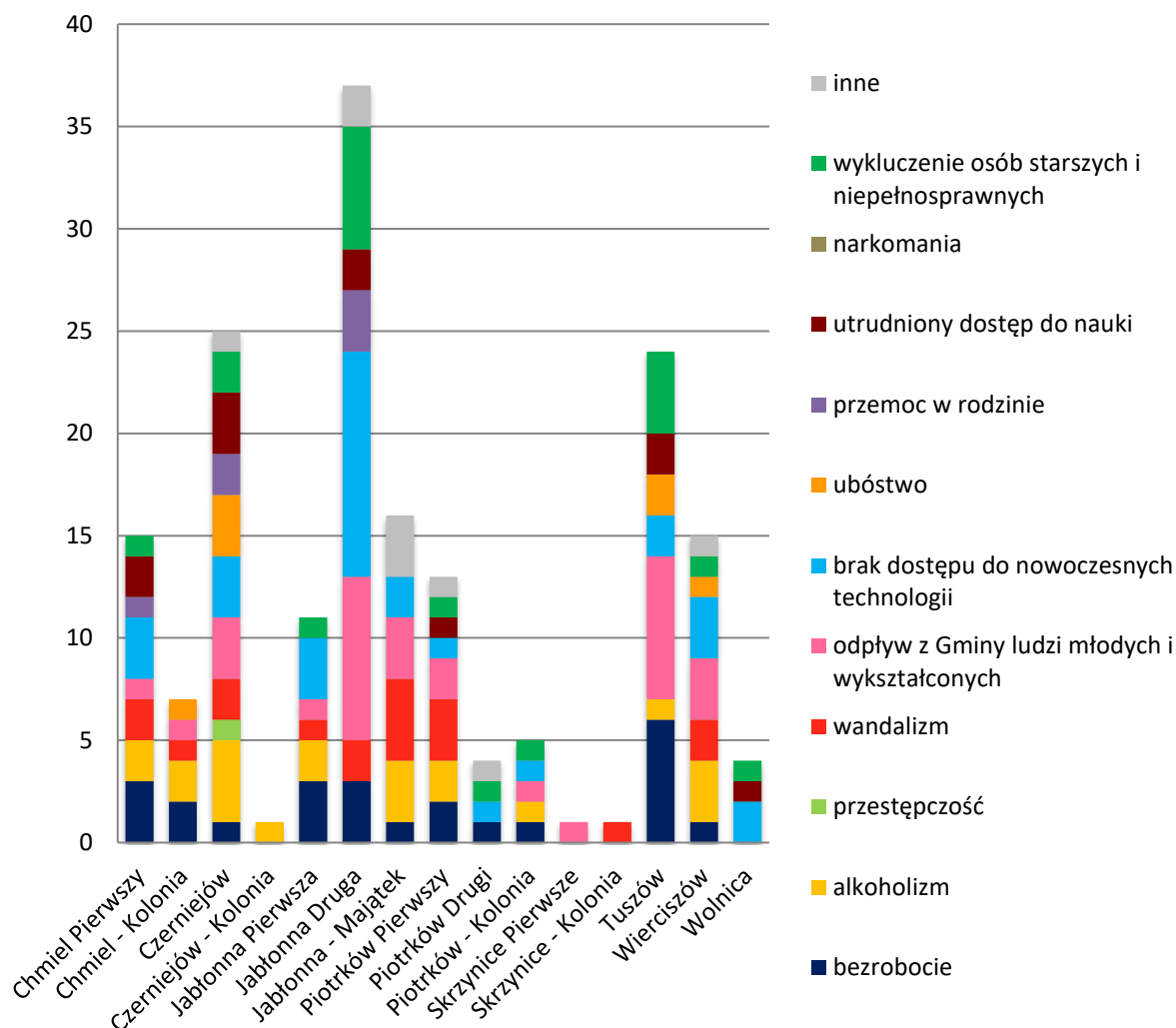
W sferze społecznej, jako obszary w stanie kryzysowym ponownie wskazano Jabłonnę Drugą i Tuszów, z tą różnicą, że tym razem towarzyszy im również Czerniejów, który dosyć wyraźnie wybija się ponad inne jednostki. Ankietowani największą uwagę zwrócili na odpływ z Gminy ludzi młodych i wykształconych oraz brak dostępu do nowoczesnych technologii. Za istotne problemy społeczne uznano także bezrobocie, alkoholizm oraz wykluczenie osób starszych i niepełnosprawnych.

Biorąc pod uwagę fakt, iż przyjęta na lata 2016-2023 Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jako główne czynniki kryzysowe wskazuje bezrobocie i niepełnosprawność, zaś wśród celów zakłada „utrzymanie osób starszych i niepełnosprawnych w środowisku zamieszkania oraz umożliwienie im udziału w życiu społecznym” oraz „przeciwdziałanie bezrobociu, ubóstwu i uzależnieniom oraz zapobieganie ich skutkom” zasadne jest stwierdzenie, że w ciągu ostatnich 5 lat sytuacja Gminy na polu

społecznym uległa jedynie nieznacznej poprawie i w dalszym ciągu wymaga prowadzenia działań przeciwdziałających pauperyzacji.

Wykres 6. Kumulacja problemów natury społecznej w poszczególnych sołectwach

Jakie problemy natury społecznej obserwuje Pan(i) w dalszym ciągu na wskazanym w pytaniu 5 obszarze?

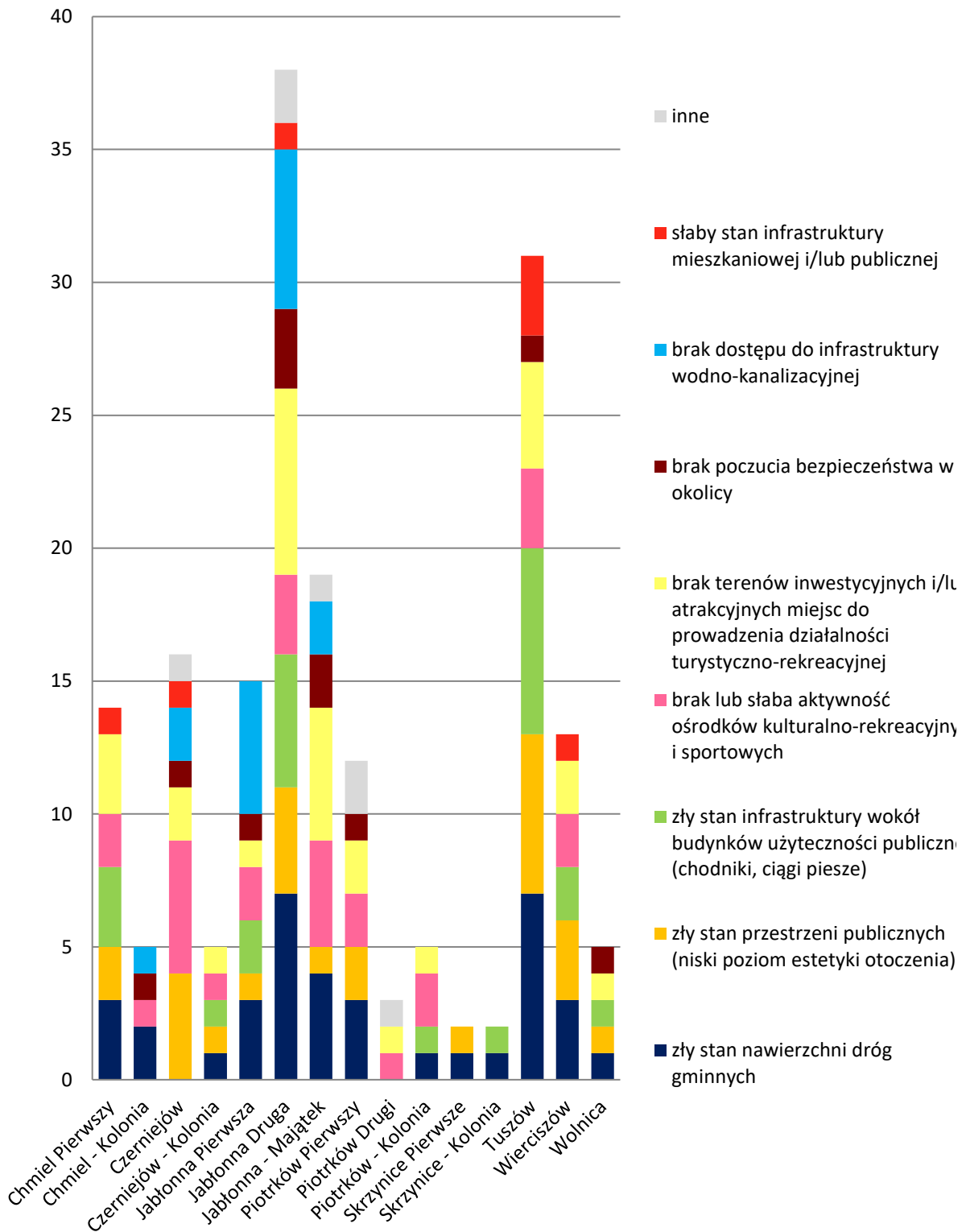

Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiety do mieszkańców

W wymiarze przestrzennym po raz kolejny obszarami kryzysowymi okazały się Jabłonna Druga i Tuszów. Jako najpoważniejsze problemy mieszkańcy wskazywali zły stan nawierzchni dróg gminnych, brak terenów inwestycyjnych i/lub atrakcyjnych miejsc do prowadzenia działalności turystyczno-rekreacyjnej, a także brak lub słabą aktywność ośrodków kulturalno-rekreacyjnych i sportowych oraz zły stan przestrzeni publicznych.

Wykres 7. Kumulacja problemów natury przestrzennej w poszczególnych sołectwach

Jakie problemy natury przestrzennej obserwuje Pan(i) w dalszym ciągu na wskazanym w pytaniu 5 obszarze?

Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiety do mieszkańców

W pytaniu dziesiątym poproszono mieszkańców o wypowiedź, czy ich zdaniem, we wskazanym wcześniej sołectwie występują jeszcze inne problemy (różne od wymienionych powyżej), wymagające rozwiązania w ramach rewitalizacji? Pytanie to było otwarte, ale nieobowiązkowe. Osoby, które zdecydowały się udzielić na nie odpowiedzi wskazywały na występowanie następujących problemów:

Tabela. 16. Dodatkowe problemy zauważane przez mieszkańców Gminy Jabłonna

Czerniejów	Brak przestrzeni, w której zarówno młodzież, dzieci i ludzie starsi mogliby spędzić wspólnie czas. Zły stan techniczny szkoły w Czerniejowie.
Czerniejów-Kolonia	Brak chodników. Brak ścieżek rowerowych. Brak atrakcyjnego skweru z większym placem zabaw. Brak koszy na śmieci przy ciągach pieszych. Zaśmiecone otoczenie.
Jabłonna Pierwsza	Brak oświetlenia przy drogach gminnych – niski poziom bezpieczeństwa, zwłaszcza dla dzieci wracających ze szkoły po zmroku.
Jabłonna Druga	Niski poziom integracji sąsiedzkiej i aktywności oddolnej (z inicjatywy mieszkańców). Brak ciekawej oferty dla mieszkańców do spędzania czasu wolnego. Słabo rozwinięta komunikacja transportu zbiorowego. Słaby dostęp do Internetu.
Jabłonna-Majątek	Brak chodników. Zły stan techniczny dawnego domu handlowego. Słaba jakość powietrza w sezonie grzewczym. Słabe wykorzystanie infrastruktury społeczno-kulturalnej na zajęcia edukacyjno-rozwojowe dla dzieci i młodzieży. Brak zajęć dodatkowych (pozalekcyjnych) dla dzieci i młodzieży. Słaby nadzór Gminy nad realizowanymi na jej terenie inwestycjami budowlanymi (duża samowola inwestorów).
Piotrków Pierwszy	Słabo rozwinięta komunikacja transportu zbiorowego. Brak oferty zajęć dodatkowych dla dzieci i młodzieży. Brak infrastruktury sportowej i rekreacyjnej.
Piotrków Drugi	Brak oferty aktywnego spędzania czasu dla dzieci i młodzieży.
Tuszów	Brak oświetlenia na wielu odcinkach dróg publicznych. Brak barierek ochronnych przy chodnikach przy drodze z ograniczeniem prędkości 90km/h.
Wierciszów	Brak chodnika przy głównej drodze w miejscowości.

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonej ankiety

Pytanie jedenaste i dwunaste ponownie dotyczyły przede wszystkim dokumentu LPR, natomiast niewykluczone, że w pewnym stopniu mogą mieć wpływ również na delimitację nowego obszaru rewitalizacji na potrzeby GPR. Ankietowanych zapytano, jakie efekty zostały osiągnięte w procesie dotychczas podjętych działań. Do wyboru było maksymalnie 5 spośród zaproponowanych odpowiedzi. Największa liczba ankietowanych – aż 82,2% - uważa, że

proces znacząco wpłynął na poprawę jakości i estetyki otoczenia. Ponad 38,4% udzielonych odpowiedzi dotyczyło także podniesienia standardu życia społeczeństwa. Po 30,1% głosów otrzymały ponadto: osiągnięcie efektów w zakresie integracji społecznej oraz powiększenie oferty kulturalnej. Najbardziej zauważalnym efektem rewitalizacji jest natomiast rozwój przedsiębiorczości w Gminie.

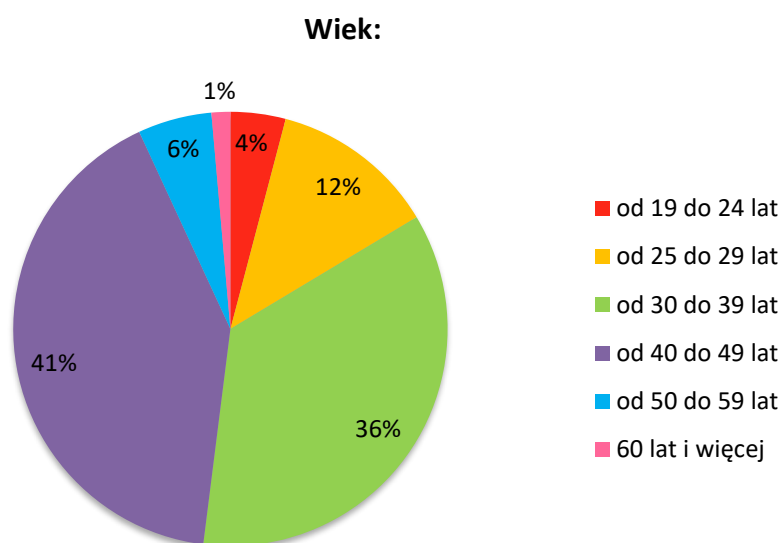
Kończąc proces ankietyzacji zadano mieszkańcom pytanie, czy zaobserwowali jeszcze inne efekty działań rewitalizacyjnych, poza wyżej wymienionymi. Analogicznie do pytania dziesiątego oczekiwano odpowiedzi pisemnej, której udzieliło jedynie 6 osób. Niestety, nie wpisano żadnych efektów innych niż zaproponowane, a jedynie prośby do władz Gminy o następującym brzmieniu:

- „Proszę zrobić coś z psami, które biegają po chodnikach, a dzieci nie mogą przejść do szkoły, bo się boją.”
- „Należy zająć się pawilonem w Jabłonie.”
- „Proszę poprawić standard życiowy nie tylko w Jabłonie i Skrzynicach.”

Pozostałe pytania przybrały charakter metryczki. Ich celem było pozyskanie podstawowych informacji o osobach wypełniających formularz. Wśród ankietowanych przeważały kobiety, które stanowiły 71,2% ogółu respondentów.

Nie ustalono ograniczeń wiekowych dla niniejszej ankiety, jednakże by zwiększyć dokładność wyników, respondenci zostali przydzieleni do 7 grup. Największy udział (41,1%) miały osoby w wieku od 40 do 49 lat; dalej 35,6% to ankietowani pomiędzy 30 a 39 rokiem życia. Trzecią pod względem wielkości grupą respondentów były osoby w wieku od 25 do 29 lat (12,3%). Do badania nie przystąpił żaden mieszkaniec poniżej 18 roku życia oraz tylko jeden w wieku powyżej 60 lat.

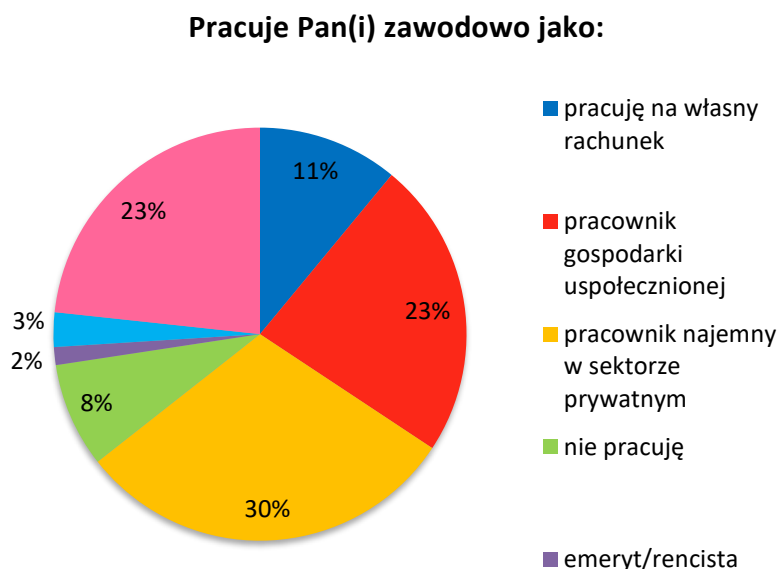
Wykres 8. Wiek ankietowanych

Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiety do mieszkańców

Do badania dopuszczono zarówno osoby pracujące, jak i bezrobotnych oraz uczniów/studentów. Najwięcej, bo aż 30,1% badanych zadeklarowało zatrudnienie w sektorze prywatnym. Nieco mniejszy odsetek (po 23,3%) stanowili pracownicy gospodarki uspołecznionej oraz osoby zatrudnione na innych, bliżej nieokreślonych w ankiecie zasadach. Dodatkowo, 8,2% respondentów to osoby bezrobotne, a 1,4% - ankietowani posiadający status emeryta lub rencisty.

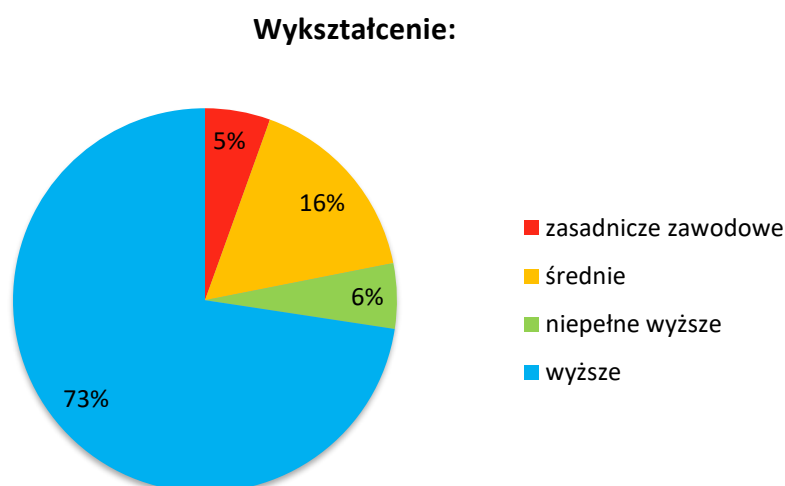
Wykres 9. Zatrudnienie ankietowanych

Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiety do mieszkańców

Dominującym poziomem wykształcenia wśród badanych jest wykształcenie wyższe (72,6%). 16,4% stanowią ponadto osoby z wykształceniem średnim, a następnie z niepełnym wyższym i zasadniczym zawodowym (po 5,5%).

Wykres 10. Wykształcenie ankietowanych

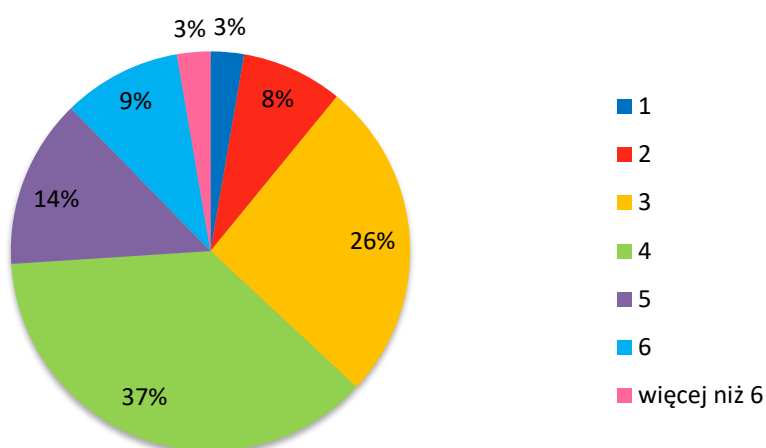

Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiety do mieszkańców

Najliczniejszą grupę w badaniu stanowiły osoby reprezentujące 4-osobowe gospodarstwa domowe (37%). Nieco mniejszy odsetek - 26% respondentów – zadeklarowało przynależność do 3-osobowego gospodarstwa domowego. Znikomy udział mieli natomiast ankietowani należący do gospodarstw 1-osobowych bądź liczących ponad 6 członków (2,7%).

Wykres 11. Wielkość gospodarstw domowych osób ankietowanych

Ile osób, razem z Panem(Panią), należy do Pana(i) gospodarstwa domowego?

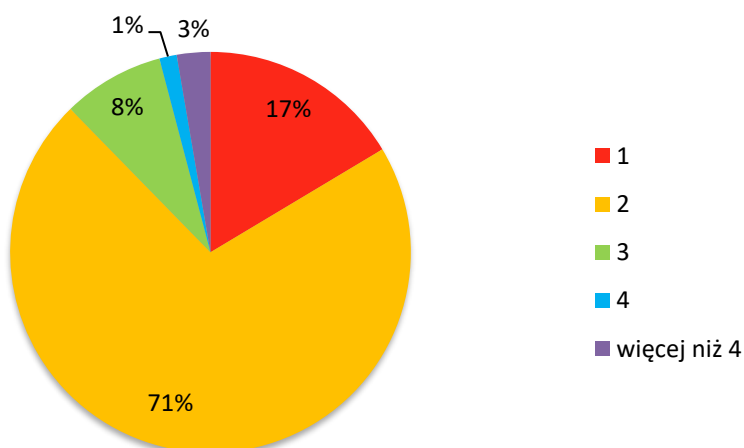

Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiety do mieszkańców

Spośród wszystkich ankietowanych ponad 71% to osoby, do których gospodarstw domowych należą 2 osoby pracujące. Żaden z uczestników badania nie zadeklarował, by wszyscy członkowie rodziny pozostawali bez zatrudnienia. 16,4% respondentów należy natomiast do gospodarstw domowych, będących na utrzymaniu wyłącznie jednej osoby.

Wykres 12. Liczba osób pracujących w gospodarstwach domowych

Ile osób pracujących, należy do Pana(i) gospodarstwa domowego?

Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiety do mieszkańców

Na koniec ankiety mieszkańcy zostali poproszeni o określenie swoich odczuć dot. poziomu życia ich rodzin. Największy odsetek uczestników badania (58,9%) ocenił ów poziom jako przeciętny. Nieco mniej (24,7%) respondentów wybrało sformułowanie „jakoś sobie radzimy”. Ponadto, 16,4% osób uważa, że żyje dostatnio. Nikt spośród osób ankietowanych nie potwierdził, by jego rodzinie trudno było przeżyć.

5. Delimitacja obszaru rewitalizacji

W związku z wynikami delimitacji obszaru zdegradowanego, która jako rejon w stanie największego kryzysu wskazała 6 sołectw w Gminie Jabłonna, zajmujących w sumie 30,7% jej powierzchni i zamieszkałych przez 51% ogółu mieszkańców, a także odnosząc się do *Ustawy o rewitalizacji z dnia 9 października 2015r.*, która narzuca warunek, iż obszar rewitalizacji może zajmować maksymalnie 20% powierzchni Gminy oraz być zamieszkałym przez nie więcej niż 30% jej ludności, nastąpiła konieczność wydzielenia obszaru rewitalizacji w ramach obszaru zdegradowanego. W tym celu ponownie przyjrano się obszarom problemowym, dokonując ich szczegółowej analizy w kontekście kumulacji zjawisk negatywnych oraz znaczenia dla rozwoju lokalnego.

Na podstawie ogólnodostępnych informacji dot. rozwoju Gminy Jabłonna oraz omówionych powyżej: analizy wielokryterialnej i konsultacji społecznych w formie ankiety dla mieszkańców, jako **obszar rewitalizacji** wyznaczone zostały 3 sołectwa, w których obserwuje się największą kumulację negatywnych zjawisk (najwyższa ocena stanu kryzysowego – 45 i więcej punktów uzyskanych w analizie statystycznej – tab. 16.). Są to:

- **Jabłonna Druga,**
- **Jabłonna-Majątek,**
- **Tuszów.**

Problemy występujące w tych jednostkach dotyczą przede wszystkim sfery społecznej, ale nie tylko. Tabela 18. zawiera zestawienie negatywnych zjawisk, szerzących się w obrębie obszaru rewitalizacji z podziałem na wyniki analizy oraz wskazania mieszkańców.

Tabela 17. Negatywne zjawiska występujące w obrębie obszaru rewitalizacji w podziale na sfery

SFERA SPOŁĘCZNA
<p>Wynik analizy wielokryterialnej:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● starzenie się społeczeństwa, ● wysoki wskaźnik obciążenia demograficznego, ● rosnąca liczba osób niepełnosprawnych, ● niski poziom integracji i aktywności społecznej, ● znaczna szkodliwość społeczna, ● wzrost przestępczości, <p>Wskazania mieszkańców Gminy:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● brak dostępu do nowoczesnych technologii, ● wykluczenie osób starszych i niepełnosprawnych, ● odpływ z Gminy ludzi młodych i wykształconych, ● wandalizm,

<ul style="list-style-type: none"> • alkoholizm.
SFERA GOSPODARCZA
<p>Wynik analizy wielokryterialnej:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rosnący poziom bezrobocia, • wysoki udział bezrobotnych kobiet, • wysoka liczba bezrobotnych niewykształconych. <p>Wskazania mieszkańców Gminy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • słaby rozwój handlu i usług, • brak lub zła jakość terenów inwestycyjnych, • brak wsparcia dla małych i średnich przedsiębiorstw, • mała aktywność podmiotów gospodarczych.
SFERA INFRASTRUKTURALNA
<p>Wynik analizy wielokryterialnej:</p> <ul style="list-style-type: none"> • niski zasób mieszkaniowy, • zły stan infrastruktury drogowej. <p>Wskazania mieszkańców Gminy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • brak lub zbyt mała liczba połączeń komunikacyjnych z innymi ośrodkami, • brak dostępu do infrastruktury wodno-kanalizacyjnej, • niski poziom estetyki otoczenia, • zły stan infrastruktury wokół budynków użyteczności publicznej (chodniki, ciągi piesze).
SFERA ŚRODOWISKOWA
<p>Wynik analizy wielokryterialnej:</p> <ul style="list-style-type: none"> • duże zanieczyszczenie powietrza, • niski udział obszarów chronionych w ich ogólnej powierzchni. <p>Wskazania mieszkańców Gminy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zanieczyszczone środowisko.
SFERA FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNA
<p>Wynik analizy wielokryterialnej:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przeważająca większość obiektów zabytkowych pozostaje w rękach prywatnych właścicieli, co skutkuje ich słabą dostępnością dla mieszkańców Gminy i turystów, a w związku z tym niskim poziomem świadomości historycznej i tożsamości lokalnej. <p>Wskazania mieszkańców Gminy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • brak terenów inwestycyjnych i/lub atrakcyjnych miejsc do prowadzenia działalności turystyczno-rekreacyjnej.

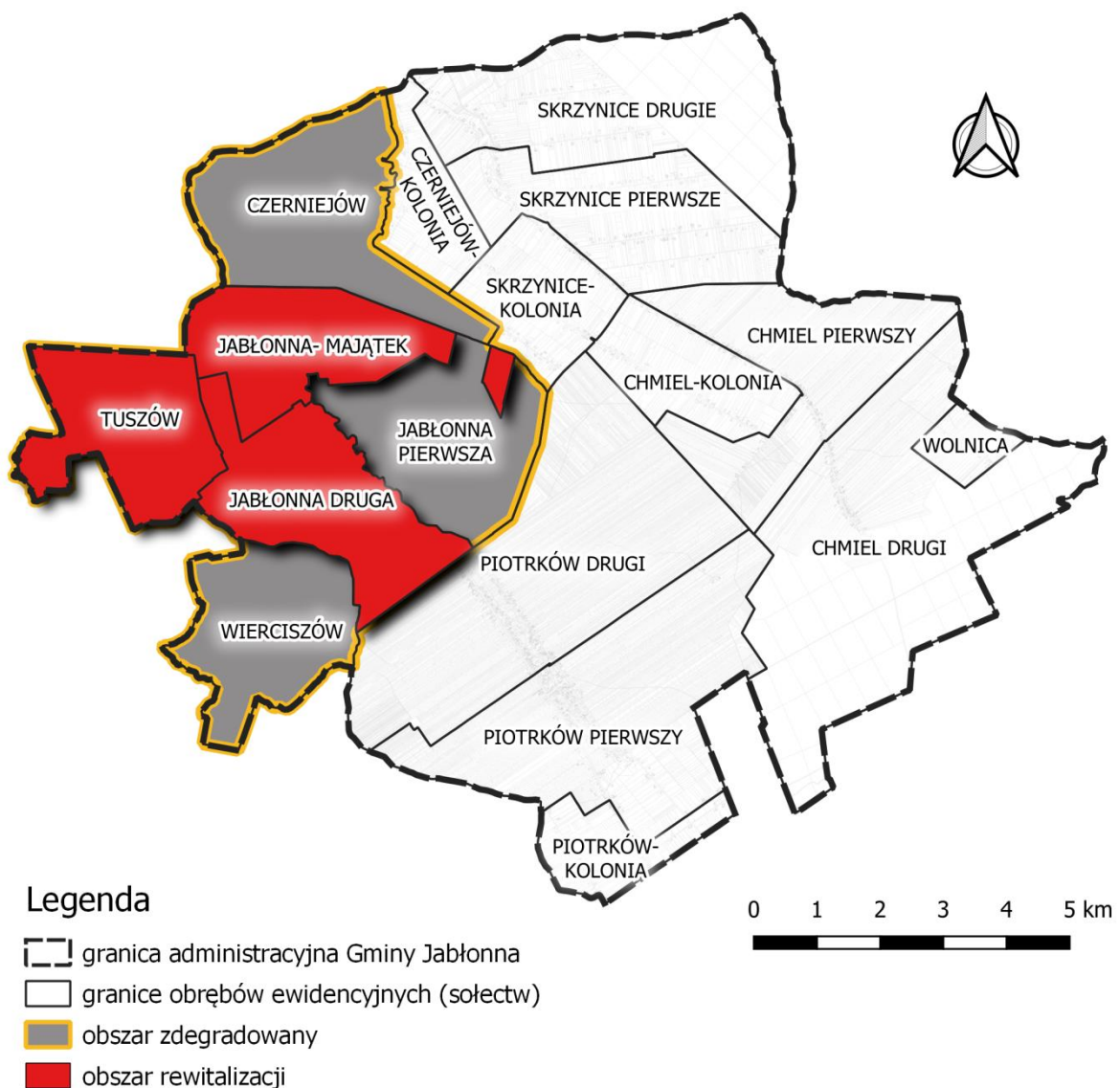
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Jabłonna

Wyznaczony obszar rewitalizacji zajmuje 14,37% całkowitej powierzchni Gminy Jabłonna (1948 ha) i jest zamieszkały przez 2329 osób, tj. 29,16% jej mieszkańców. Sołectwa wchodzące w skład obszaru rewitalizacji mają nie tylko istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego, ale posiadają także wysoki potencjał, którego umiejętne wykorzystanie wróży duże korzyści dla całego ośrodka. Skupione są tutaj najważniejsze instytucje pełniące reprezentacyjne i centrotwórcze funkcje Gminy, m.in.: Urząd Gminy Jabłonna, Poczta Polska i Rejonowy Bank Spółdzielczy w Bychawie – oddział w Jabłonie. Jest to również teren o dużym znaczeniu dla

funkcji wypoczynkowo-rekreacyjnej i turystycznej ze względu na obszary chronione, rzekę Czerniejówkę oraz kompleks stawów. W granicach obszaru znajdują się także obiekty zabytkowe, m.in. zespół pałacowo-parkowy czy cmentarz wojenny.

Działania rewitalizacyjne prowadzone na wskazanym obszarze we wszystkich sferach równocześnie przyczynią się do wyprowadzenia go ze stanu kryzysowego, pomogą odzyskać jego dawne walory, a także wykreować powstanie nowych funkcji, zgodnych z aktualnymi potrzebami społeczności lokalnej.

Rycina 8. Obszar rewitalizacji Gminy Jabłonna

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych analiz

6. Podsumowanie

Na podstawie przeprowadzonych analiz – wskaźnikowej i jakościowej, a także w oparciu o dane pozyskane z Urzędu Gminy oraz innych źródeł ogólnodostępnych, przeprowadzona została delimitacja obszarów kryzysowych w Gminie Jabłonna. Ocena stopnia degradacji poszczególnych terenów możliwa była przede wszystkim dzięki zastosowaniu szeregu wskaźników, które w sposób wyraźny zobrazowały problemy, z jakimi na co dzień boryka się społeczność lokalna. Owe wskaźniki dotyczyły zarówno sfery funkcjonalno-przestrzennej, jak również gospodarczej, środowiskowej, infrastrukturalnej oraz społecznej, przy czym rola tej ostatniej była szczególnie istotna. Finalnie w opracowaniu wykorzystano czternaście wskaźników delimitacyjnych, z których niemalże 43% dotyczyło problemów społecznych.

Analiza jakościowa przygotowana na potrzeby niniejszego opracowania przybrała charakter ankiety internetowej, skierowanej do mieszkańców Gminy Jabłonna. Formularz zaprojektowano w taki sposób, by umożliwiał jednoczesną ocenę efektów realizacji dotychczasowego programu rewitalizacji, jak również pozwalał wyznaczyć obszary, na których w dalszym ciągu kumulują się problemy, wymagające rozwiązania. Kwestionariusz zawierał łącznie 12 pytań dotyczących tematyki rewitalizacji oraz 8 w charakterze metryczki. W badaniu wzięły udział 73 osoby.

W wyniku przeprowadzonych analiz jako obszar w stanie kryzysowym wskazanych zostało sześć sołectw: Jabłonna Pierwsza, Jabłonna Druga, Jabłonna-Majątek, Tuszów, Wierciszów oraz Czerniejów. Ostatnie znacznie silniej wybrzmiało w badaniu jakościowym niż sugerowałyby to wskaźniki delimitacyjne, jednakże zdecydowano o włączeniu go do obszaru zdegradowanego przez wzgląd na potrzeby społeczności lokalnej. Finalnie zdelimitowany obszar zdegradowany Gminy Jabłonna zajął powierzchnię 4156 ha, co stanowi 30,7% całkowitej powierzchni Gminy oraz zamieszkały jest przez 4092 osób tj. 51% gminnej społeczności.

W związku z zapisem Ustawy o rewitalizacji, według którego obszar rewitalizacji nie może zajmować więcej niż 20% powierzchni Gminy ani być zamieszkałym przez więcej niż 30% jej ludności, nastąpiła konieczność wydzielenia w obrębie terenów kryzysowych mniejszego rejonu, spełniającego powyższy warunek. Wybrane zostały trzy sołectwa o największej kumulacji negatywnych zjawisk, wynikającej zarówno z analizy wskaźnikowej jak i jakościowej, tj. Jabłonna Druga, Jabłonna-Majątek oraz Tuszów. Tak zarysowany obszar rewitalizacji zajął finalnie 14,37% całkowitej powierzchni Gminy (1948 ha), a zamieszkuje go 2329 osób, tj. 29,16% jej mieszkańców. Spełniony został warunek ustawowy co oznacza, że delimitacja przebiegła pomyślnie i to właśnie te trzy jednostki będą brane pod uwagę w procesie rewitalizacji, prowadzonym w najbliższych latach.

7. Spis tabel, wykresów i rycin

TABELE

- Tabela 1. Gęstość zaludnienia
- Tabela 2. Starzenie się społeczeństwa
- Tabela 3. Obciążenie demograficzne
- Tabela 4. Niepełnosprawność
- Tabela 5. Szkodliwość społeczna
- Tabela 6. Zakłócanie spokoju i porządku publicznego
- Tabela 7. Przedsiębiorczość
- Tabela 8. Bezrobocie
- Tabela 9. Bezrobotni niewykształceni
- Tabela 10. Bezrobocie wśród kobiet
- Tabela 11. Zasoby mieszkaniowe
- Tabela 12. Stan infrastruktury drogowej
- Tabela 13. Zanieczyszczenie powietrza
- Tabela 14. Obiekty zabytkowe
- Tabela 15. Analiza statystyczna wskaźników delimitacyjnych
- Tabela 16. Dodatkowe problemy zauważane przez mieszkańców Gminy Jabłonna
- Tabela 17. Negatywne zjawiska występujące w obrębie obszaru rewitalizacji w podziale na sfery

WYKRESY

- Wykres 1. Wzrost poziomu jakości życia w obszarze rewitalizacji
- Wykres 2. Satysfakcja mieszkańców z prowadzonych działań rewitalizacyjnych
- Wykres 3. Sołectwa wymagające rewitalizacji
- Wykres 4. Kumulacja problemów w sołectwach
- Wykres 5. Kumulacja problemów natury gospodarczej w poszczególnych sołectwach
- Wykres 6. Kumulacja problemów natury społecznej w poszczególnych sołectwach
- Wykres 7. Kumulacja problemów natury przestrzennej w poszczególnych sołectwach
- Wykres 8. Wiek ankietowanych
- Wykres 9. Zatrudnienie ankietowanych
- Wykres 10. Wykształcenie ankietowanych
- Wykres 11. Wielkość gospodarstw domowych osób ankietowanych
- Wykres 12. Liczba osób pracujących w gospodarstwach domowych

RYCINY

- Rycina 1. Koncentracja negatywnych zjawisk w Gminie Jabłonna w sferze społecznej
- Rycina 2. Koncentracja negatywnych zjawisk w Gminie Jabłonna w sferze gospodarczej
- Rycina 3. Koncentracja negatywnych zjawisk w Gminie Jabłonna w sferze infrastrukturalnej
- Rycina 4. Koncentracja negatywnych zjawisk w Gminie Jabłonna w sferze środowiskowej
- Rycina 5. Koncentracja negatywnych zjawisk w Gminie Jabłonna w sferze funkcjonalno-przestrzennej
- Rycina 6. Kumulacja problemów w Gminie Jabłonna

Rycina 7. Obszar zdegradowany Gminy Jabłonna

Rycina 8. Obszar rewitalizacji Gminy Jabłonna